

ÇEKİN TEMİNAT AMACIYLA CİRO EDİLMESİ

Dr. Sefa ER*

Öz

Kambiyo senetlerinin tedavül kabiliyetinin oldukça yüksek olması ve alacak hakkı içermesi nedeniyle teminat amacıyla ciro edilmeleri yaygın bir durumdur. Bu kapsamda özellikle emre yazılı çekin de teminat amacıyla ciro edildiği görülmektedir. Ancak çek hakkında uygulanacak hükümlerin düzenlendiği 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) m. 818’de rehin cirosuna ilişkin TTK m. 689’a atıf yapılmamıştır. Üstelik Çek Kanunu’na eklenen geçici maddeyle getirilen ileri düzenleme tarihli çek uygulaması ile ödeme aracı niteliğindeki çek, piyasada kredi aracı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu durum karşısında çekin açık veya gizli rehin cirosu ile devredilip devredilemeyeceği hususu tartışmalı hâle gelmiştir. Özellikle çekte gizli rehin cirosu yapılamayacağı yönündeki Yargıtay kararları karşısında çekin teminat amacıyla inançlı temlik cirosuyla devrinin geçerliliği gündem oluşturmaktadır. Teminat amacıyla inançlı temlik cirosu ile gizli rehin cirosu birçok noktada benzer olsa da sonuçları itibariyle birbirinden farklıdır. Bu çalışmada çekin teminat amacıyla ciro edilmesi kapsamında çekte açık veya gizli rehin cirosunun geçerli olup olmadığı ve çekin teminat amacıyla inançlı temlik cirosu ile devredilip devredilemeyeceği üzerinde durulmuştur.

* Dr., Yargıtay Başkanlığı, Hukuk Genel Kurulu, Ankara, Türkiye | Dr., The General Assembly Of Civil Chambers Of The Court Of Cassation, Ankara, Türkiye.

✉ sefaer@hotmail.com • ORCID 0000-0002-5738-8224.

✎ **Atıf Şekli** | **Cite As:** ER, Sefa: “Çekin Teminat Amacıyla Ciro Edilmesi”, SÜHFD, C. 33, S. 1, 2025, s. 23-62.

✎ **İntihal** | **Plagiarism:** Bu makale intihal programında taranmış ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. | This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.

✎ Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır. | This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Anahtar Kelimeler

• Kambyo Senedi • Çek • Temlik Ciroosu • Rehin Ciroosu • İnançlı Temlik Ciroosu

ENDORSEMENT OF CHECK AS A GUARANTEE PURPOSE

Abstract

It is common for negotiable instrument to be endorsed as collateral due to their high circulation capacity. However, since the provisions applicable to checks do not include a reference to the pledge endorsement, and checks have started to be used as a credit instrument with the temporary article added to the Check Law, the issue of whether a check can be transferred with a (open or secret) pledge endorsement has become controversial. Since the Turkish Supreme Court decisions do not accept the secret pledge endorsement on a check, the issue of whether a fiduciary assignment endorsement can be made for security purposes has become an issue. Although the "fiduciary assignment endorsement" and the "secret pledge endorsement" are similar in many points, they are different in terms of their results. This study focuses on whether an (open or secret) pledge endorsement on a check is valid and whether a check can be transferred with a fiduciary assignment endorsement for security purposes.

Keywords

• Negotiable Instrument • Check • Assignment Endorsement • Pledge Endorsement • Fiduciary Assignment Endorsement

GİRİŞ

Kişinin, kendisinin veya başkasının karşı karşıya kaldığı bir tehlikeyi (rizikoyu) üstlendiği sözleşmeler, teminat sözleşmesi olarak ifade edilmektedir¹. Alacaklıya sağlanan teminatın niteliği bakımından teminat sözleşmeleri, aynı teminat sözleşmeleri ve şahsi teminat sözleşmeleri olmak üzere sınıflandırılmaktadır. Aynı teminat sözleşmelerinde borçlu belirli bir malvarlığını borcun garantisi olarak özgülemekte ve alacaklıya o malvarlığı üzerinde herkese karşı ileri sürebileceği aynı bir hak tanımaktadır. Şahsi teminat sözleşmelerinden farklı olarak aynı teminat sözleşmelerinde *numerus clausus* ilkesi geçerli olup aynı teminat sözleşmelerinin

¹ TANDOĞAN, Hâluk, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C. II, 5. Baskı, İstanbul 2010, s. 684; ANTALYA, Gökhan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. I, 1. Baskı, İstanbul 2015, s. 70; ÖZEN, Burak, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Kefalet Sözleşmesi, 3. Baskı, İstanbul 2014, s. 1; NOMER, Hâluk Nami/ ERGÜNE, Mehmet Serkan, Eşya Hukuku, 8. Baskı, İstanbul 2020, s. 316.

türleri arasında; taşınır, alacak ve taşınmaz (ipotek, irat senedi, ipotekli borç senedi) rehni gibi rehinler yer almaktadır².

Kambiyo senetlerinin rehninde senedin fiziki varlığından ziyade senedin temsil ettiği alacak hakkı rehnedildiği için kambiyo senetlerinin rehni, alacak rehni hükmündedir³. Alacaklar ve diğer haklar üzerinde rehin kurulması kapsamında 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (TMK) m. 955'te kıymetli evraka bağlanmamış alacakların rehnedilmesi düzenlenirken; TMK m. 956'da kıymetli evraka bağlanmış alacakların rehnedilmesi düzenlenmiştir. Ayrıca TTK m. 689'da ise kambiyo senetlerinde rehin cirosu özel olarak yer almıştır.

Kambiyo senetlerinin teminat amacıyla devredilmesi "*rehin cirosu*" başlığı altında poliçeye ilişkin olarak TTK m. 689'da özel olarak düzenlenmiş; bononun niteliğine aykırı düşmemek koşuluyla uygulanacak poliçe hükümlerinin sayıldığı TTK m. 778'de TTK m. 689'a atıfta bulunulmuştur. Ancak çek hakkında uygulanacak hükümlerin düzenlendiği TTK m. 818'de rehin cirosuna ilişkin TTK m. 689'a atıf yapılmamıştır. Bu nedenle poliçe ve bononun rehin cirosuyla devri geçerli olarak kabul edilmesine rağmen çekin rehin cirosuyla devrinin geçerli olup olmadığı hususu tartışmalı hâle gelmiştir. Bu durum ayrıca çekin TMK m. 956 kapsamında rehnedilmesini ve dolayısıyla gizli rehin cirosunun geçerliliğini de tartışmaya açmıştır.

Kambiyo senetlerinin içerdiği alacağın teminat sözleşmesine konu edilebilmesi ve dolayısıyla teminat amacıyla devredilmesi genel olarak iki hâlde söz konusu olmaktadır. Bunun için ya senedin açık veya gizli rehin cirosu ile ya da teminat amacıyla inanca temlik cirosu ile devredilmesi gerekir. Bu çalışmada emre yazılı çekin teminat amacıyla ciro edilmesinin mümkün olup olmadığı üzerinde durulmuş; nama veya hamiline yazılı çek, çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. Özellikle çalışma kapsamında çekte açık veya gizli rehin cirosunun geçerli olup olmadığı ve çekin teminat amacıyla inanca temlik cirosu ile devredilip devredilemeyeceği üzerinde durulmuş; dış görünüş itibarıyla temlik cirosu olan bu iki ciroyu birbirinden ayırt etmek için dikkat edilmesi gereken hususlara değinilmiştir.

² NÖMER/ERGÜNE, s. 316.

³ SİRMEN, A. Lale, Alacak Rehni, 1. Baskı, Ankara 1990, s. 55-56; YILDIRIM, Hakan, Kambiyo Senetlerinde Rehin Cirosu, 1. Baskı, Ankara 2021, s. 145.

I. ÇEKTE REHİN CİROSU

A. Genel Olarak

Rehin cirosu, poliçeye ilişkin olarak TTK m. 689'da; "*Ciro, "bedeli teminattır", "bedeli rehindir" ibaresini veya rehnemeyi belirten diğer herhangi bir kaydı içerirse, hamil, poliçeden doğan bütün hakları kullanabilir; fakat kendisi tarafından yapılan bir ciro ancak tahsil cirosu hükmündedir.*" şeklinde düzenlenmiştir. Buna göre rehin cirosu, kambiyo senedinin içerdiği alacağın bir borca karşılık teminat gösterilmesi amacıyla yapılan ve kambiyo hukukuna özgü hüküm ve sonuç doğuran, senedin içerdiği alacak üzerinde rehin hakkı tesisi işlemidir⁴. Rehin cirosunda amaç, senedin içerdiği alacağın rehnedilmesi olduğundan senedi rehin cirosu ile devralan hamil, senedin veya senedin içerdiği alacağın mülkiyetini kazanamaz⁵. Rehin cirosuyla devralan sadece senedin içerdiği alacak hakkından bağımsız olarak, teminat altına alınan başka bir alacağın varlığına bağlı şekilde bir rehin hakkı kazanır⁶. Bu itibarla senedi rehin cirosu ile devralan hamil, senetten doğan bütün hakları kullanabilir ise de senedi ancak tahsil cirosu ile devredebilir (TTK m. 689/1). Dolayısıyla senedi rehin cirosu ile devralan hamil, rehin amacıyla sınırlı olarak, senedi ödeme için ibraz edebilir, protesto çekebilir, bedeli tahsil edebilir, başvuru borçlularına ödememeyi ihbar edebilir ve bunlara başvuru hakkı kapsamında başvurabilir⁷. Başka bir deyişle senedi rehin cirosu ile devreden ciranta hâlâ senedin ve senedin içerdiği alacak hakkının malikidir; ancak rehin cirosu ile devralana

-
- ⁴ ÖZTAN, Fırat, Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Baskı, Ankara 1997, s. 625; DOMANIÇ, Hayri, "Kambiyo Senetlerinde Rehin Cirosu", Ord. Prof. Dr. Ernst E. Hirsch'e Armağan, 1964, s. 519; İMREGÜN, Oğuz, Kıymetli Evrak Hukuku, 1. Baskı, İstanbul 2003, s. 73; DOĞANAY, İsmail, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. 2, 4. Baskı, İstanbul 2004, s. 1885; KENDİGELEN, Abuzer/KIRCA, İsmail, Kıymetli Evrak Hukuku (Genel Esaslar/Kambiyo Senetleri), 6. Baskı, İstanbul 2022, s. 227; AYTUĞAR, Bilge, "Çekte Rehin Cirosu ve Teminat Çeki Uygulaması", Terazi Hukuk Dergisi, C. 15, S. 163, 2020, s. 483; YILMAZ, Asuman, "Kambiyo Senetlerinde Rehin Cirosu ve Rehin Cirosunun Teminat İşlemi", Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 2, 2011, s. 287.
- ⁵ BAUMBACH, Adolf/ HEFERMEHL, Wolfgang/ CASPER Matthias, Wechselgesetz, Scheckgesetz, Recht des Zahlungsverkehrs, 24. Auflage, München 2020, WG §19, Rn. 8; ELLENBERGER, Jürgen/NOBBE, Gerd/PAMP, Rüdiger, Kommentar zum Kreditrecht, 4. Auflage, 2023, BGB §1292, Rn. 8; KINACIOĞLU, Naci, Kıymetli Evrak Hukuku, 5. Baskı, Ankara 1999, s. 152.
- ⁶ ELLENBERGER/NOBBE/PAMP, BGB §1292, Rn. 8; ÖZTAN, s. 624.
- ⁷ DEVELİ, Emine, "Kambiyo Senetlerinde Rehin Cirosu", Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 4, S. 2, 2016, s. 87; ÖZTAN, s. 625; BAUMBACH/HEFERMEHL/CASPER, WG §19, Rn. 9.

geçen haklarını kaybettiği için bu haklar nedeniyle devralan tarafından yapılması gereken işlemleri malik sıfatıyla yapamayacaktır⁸.

Ciro kaydında “bedeli teminattır”, “bedeli rehindir” ibaresini veya rehni ifade eden diğer herhangi bir kaydı içeren rehin cirosu “açık rehin cirosu” olarak nitelendirilmektedir⁹. Başka bir deyişle açık rehin cirosundan söz edilebilmesi için senedin içerdiği alacağı, bir borca karşılık rehin vermek isteyen cirantanın bu iradesini ciro yapılırken senet üzerine, cironun içerisinde yansıtması gerekir. Ciroda hangi amaçla yapıldığını gösteren bir kayıt yer almıyorsa yapılan bu ciro kural olarak temlik cirosu niteliğinde olduğundan, cironun rehin amacıyla yapıldığını belirten bir ibarenin ciroda yer alması açık rehin cirosunun tespiti için önemli bir husustur¹⁰.

Buna karşılık gizli (örtülü) rehin cirosu; devreden ciranta ile devralan hamil arasındaki bir rehin sözleşmesine istinaden yapılan ancak rehne ilişkin hiçbir kayıt içermeyen cirodur¹¹. Açık rehin cirosunda olduğu gibi gizli rehin cirosunda da tarafların amacı senedin içerdiği alacak üzerinde rehin tesis etmektir; ancak bu amaç senet üzerinde belirtilmemektedir¹².

⁸ ÖZTAN, s. 625; BAUMBACH/HEFERMEHL/CASPER, WG §19, Rn. 8.

⁹ KARAYALÇIN, Yaşar, Ticaret Hukuku III. Ticari Senetler (Kambiyo Senetleri), 1. Baskı, Ankara 1970, s. 152; BOZER, Ali/GÖLE, Celal, Kıymetli Evrak Hukuku, 7. Baskı, Ankara 2017, s. 332; POROY, Reha/TEKİNALP, Ünal, Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, 22. Baskı, İstanbul 2018, s. 213; PULAŞLI, Hasan, Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, 10. Baskı, Ankara 2023, s. 196; SAYICI, Elif, Kambiyo Senetlerinde Rehin Cirosu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, KTO Karatay Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2019, s. 56; ÖZTAN, s. 626; KINACIOĞLU, s. 152; İMREGÜN, s. 78; KENDİGELEN/KIRCA, s. 227; DEVELİ, s. 86; YILDIRIM, s. 196; BAUMBACH/HEFERMEHL/CASPER, WG §19, Rn. 7.

¹⁰ ÖZTAN, s. 571; KARAYALÇIN, s. 141; KENDİGELEN/KIRCA, s. 228; ELLENBERGER/NOBBE/PAMP, BGB §1292, Rn. 8.

¹¹ LANGENBUCHER, Katja/BLIESENER, Dirk H./ SPINDLER Gerald/ HAERTLEIN Lutz, Bankrechts-Kommentar, 3. Auflage, 2020, BGB §1292, Rn. 6; ERTEKİN, Erol/KARATAŞ, İzzet, Uygulamada Ticari Senetler, 3. Baskı, Ankara 1998, s. 372; GÜRBÜZ, A. Hulusi, Bankalarla Ticari Senetler İlişkisi, 1. Baskı, Ankara 1981, s. 79; KIRCA, İsmail, Yargıtay Kararları Işığında Çekte Gizli Rehin ve Teminat Amacıyla Temlik Ciroları, Ufuk Tekin (Editör), Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Ankara 2015, s. 95; PULAŞLI, s. 200; KENDİGELEN/KIRCA, s. 228; ÖZTAN, s. 631; KINACIOĞLU, s. 153; DOMANIÇ, s. 521; SİRMEN, s. 65; AYTUĞAR, s. 488; YILDIRIM, s. 201; ELLENBERGER/NOBBE/PAMP, BGB §1292, Rn. 9; BAUMBACH/HEFERMEHL/CASPER, WG §19, Rn. 16.

¹² HACIÖMEROĞLU, Abdülhamid Oğuzhan, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Kıymetli Evrak Hukukunda Ciro, 1. Baskı, Ankara 2017, s. 136; DOMANIÇ, s.

Bu şekilde yapılan rehin cirosu ile taraflar arasındaki rehin ilişkisi gizli kalmakta; dış görünüş itibariyle temlik cirosu yapıldığı izlenimi verilmektedir. Gizli rehin cirosunda dış görünüş itibariyle bir temlik cirosu söz konusu olsa da bu ciro ile sadece devralana senet üzerinde bir rehin hakkı kazandırılmakta; senedin veya senedin içerdiği alacağın mülkiyeti devredilmemektedir¹³.

TMK m. 956 ile kıymetli evrakta alacak hakkı üzerinde kurulacak rehin özel olarak düzenlenmiştir. Anılan madde; *“Hamile yazılı senetlerin rehni için senetlerin rehin alacaklısına teslimi yeterlidir. Diğer kıymetli evrakın rehni için senedin ciro edilmiş veya yazılı devir beyanı yapılmış olarak teslimi gerekir ”* hükmünü haizdir. Buna göre emre yazılı kıymetli evrakın içerdiği alacak hakkı üzerinde rehin kurulabilmesi için sadece ciro ve zilyetliğin geçirilmesi yeterlidir. Burada bahsedilen ciro için rehni belirten ibarenin ciroya yazılmasına gerek bulunmamaktadır. Başka bir deyişle taraflar senet içerisindeki alacak üzerinde rehin kurmak amacıyla açık rehin cirosu yoluna başvurabilecekleri gibi aralarındaki rehin sözleşmesi gereğince dış görünüş itibariyle temlik cirosu da yapılabilecektir¹⁴. Bu itibarla TMK m. 956 ile yapılan düzenleme karşısında emre yazılı kıymetli evrakın ve dolayısıyla poliçe ve bononun gizli rehin cirosu ile devri mümkün görülmektedir¹⁵. Dolayısıyla TMK m. 956, gizli rehin cirosunun kanuni dayanağını oluşturmaktadır.

Açık rehin cirosu, cironun rehin amacıyla yapıldığını belirten bir ibare kullanılarak hem tam ciro hem de beyaz ciro şeklinde yapılabilir. Buna göre senedi açık rehin cirosuyla devralan kişinin adı yazılarak tam ciro şeklinde açık rehin cirosu yapılabileceği gibi sadece cironun rehin amacıyla yapıldığını gösteren bir ibare kullanmak suretiyle beyaz ciro

---

522; KENDİGELEN/KIRCA, s. 228; GÜRBÜZ, s. 79; KIRCA, s. 95; LANGENBUCHER/ BLIESENER/ SPINDLER /HAERTLEIN, BGB §1292, Rn. 6.

¹³ SCHÄRTL, Christoph, BeckOK BGB, 70. Edition, Stand. 01.11.2022, BGB §1292, Rn. 6; SCHÄFER, Frank L: Münchener Kommentar zum BGB, Band 8, Sachenrecht §§ 854-1296, 9. Auflage, 2023, BGB §1292, Rn. 8; ÖZTAN, s. 632; SİRMEN, s. 65; KIRCA, s. 95; HACIÖMEROĞLU, s. 135; AYTUĞAR, s. 488.

¹⁴ MüKoBGB/SCHÄFER, BGB §1292, Rn. 8; BeckOK BGB/SCHÄRTL, BGB §1292, Rn. 10; PULAŞLI, s. 200; KENDİGELEN/KIRCA, s. 228; ÖZTAN, s. 631; KINACIOĞLU, s. 153; DOMANIÇ, s. 521; SİRMEN, s. 65.

¹⁵ ÜLGEN, Hüseyin/ HELVACI, Mehmet/ KAYA, Arslan/ NOMER ERTAN, N. Füsün, Kıymetli Evrak Hukuku, 13. Baskı, İstanbul 2021, s. 189; POROY/TEKİNALP, s. 216; BOZER/GÖLE, s. 108; KINACIOĞLU, s. 153.

şeklinde açık rehin cirosu da yapılabilir¹⁶. Gizli rehin cirosunun da beyaz ciro veya tam ciro şeklinde yapılması mümkündür¹⁷. Ancak açık rehin cirosu senedin ön veya arka yüzüne veyahut da alonj üzerine yapılabilirken, gizli rehin cirosu ise görünüşte temlik cirosu şeklinde yapıldığından sadece senedin arka yüzüne veya alonj üzerine yapılabilmektedir¹⁸. Zira TTK m. 701/3 gereğince; muhatabın veya düzenleyenin imzaları hariç olmak üzere, poliçenin yüzüne atılan her imza aval şerhi sayılır.

Maddi hukuk bakımından senedi gizli rehin cirosuyla rehnalan hamilin durumu, açık rehin cirosuyla senedi devralan hamilin durumu ile aynıdır¹⁹. TTK m. 689 gereğince senet borçlusunu hem açık rehin cirosu hem de gizli rehin cirosuyla devralan hamile karşı, devredene ileri sürebileceği def'ilere dayanamaz. Öte yandan hem açık rehin cirosunda hem de gizli rehin cirosunda devralan, senet üzerindeki alacağın mülkiyetine sahip olmadığı için gizli rehin cirosunda, dış görünüş itibariyle bir temlik cirosu söz konusu olsa da devralana karşı yapılan icra takiplerinde, senedi devreden ciranta senedin maliki olduğu için istihkak davası açmak suretiyle senet üzerindeki haczin kaldırılmasını, rehin sözleşmesinin varlığını ispat ederek talep edebilir²⁰.

Gizli rehin cirosu ile açık rehin cirosu arasındaki fark, senedi devralandan iyi niyetle iktisap eden üçüncü kişilerin korunması noktasında ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda hem açık rehin cirosu hem de gizli rehin cirosuyla senedi devralan hamil, mülkiyet hakkına sahip olamayacağı için, devraldığı bu senedi ancak tahsil cirosuyla devretmesi gerekir²¹. Açık

¹⁶ KINACIOĞLU, s. 153; ÖZTAN, s. 631-632; GÜRBÜZ, s. 83; KENDİGELEN/KIRCA, s. 228; SİRMEN, s. 65; HACİÖMEROĞLU, s. 135-136; YILMAZ, s. 290; MüKoBGB/SCHÄFER, BGB §1292, Rn. 6.

¹⁷ ELLENBERGER/NOBBE/PAMP, BGB §1292, Rn. 8; MüKoBGB/SCHÄFER, BGB §1292, Rn. 10; KINACIOĞLU, s. 153; ÖZTAN, s. 631-632; GÜRBÜZ, s. 83; KENDİGELEN/KIRCA, s. 227; SİRMEN, s. 65; HACİÖMEROĞLU, s. 135-136; YILMAZ, s. 290.

¹⁸ Senedin ön yüzüne ciro şerhi yazılarak atılan imza ciro anlamı taşır; aval olarak kabul edilmez. Bkz. ÖZTAN, s. 567.

¹⁹ ERGÜNE, Mehmet Serkan, Hukukumuzda Taşınır Rehninin Özellikle Teslime Bağlı Taşınır Rehninin Kuruluşu, 1. Baskı, İstanbul 2020, s. 45; ÖZTAN, s. 632; KIRCA, s. 95; KINACIOĞLU, s. 153; AYTUĞAR, s. 488; ELLENBERGER/NOBBE/PAMP, BGB §1292, Rn. 8; MüKoBGB/SCHÄFER, BGB §1292, Rn. 10; MüKoBGB/SCHÄFER, BGB §1292, Rn. 6; BAUMBACH/HEFERMEHL/CASPER, WG §19, Rn. 17.

²⁰ SİRMEN, s. 65.

²¹ MüKoBGB/SCHÄFER, BGB §1292, Rn. 10; BOZER/GÖLE, s. 108; KENDİGELEN/KIRCA, s. 227.

rehin cirosunda senet üzerinde rehne ilişkin ibare yer alacağı için devralan tarafından üçüncü kişilere yapılan ciro, tahsil cirosuna ilişkin ibareleri taşımasa dâhi tahsil cirosu hükmünde olacaktır (TTK m. 689/1). Buna karşılık gizli rehin cirosu, görünüşte temlik cirosu şeklinde yapıldığı için devralandan senedi iktisap eden iyiniyetli üçüncü kişi, rehin amacını senet metni üzerinden görememekte ve devralanı senedin maliki zannetmektedir²². Dolayısıyla gizli rehin cirosu ile senedi devralandan temlik cirosu ile senedi iktisap eden iyiniyetli üçüncü kişilerin, devralanın senet üzerinde mülkiyet hakkını haiz olduğuna dair güvenleri korunur ve bu kişiler senedin maliki olurlar²³. Senedi gizli rehin cirosuyla devralan cira, bu senedi sözleşmeye aykırı şekilde temlik (veya rehin) cirosuyla devrettiği için kendi cirantasına karşı aralarındaki sözleşme gereğince sorumlu olur²⁴.

Rehin cirosunun hüküm ifade edebilmesi için, rehin sözleşmesinin yanı sıra ayrıca ciro edilmiş senedin rehin amacıyla zilyetliğinin de devralana geçirilmesi gerekir²⁵. Başka bir deyişle senet üzerindeki ciro, tek başına senedin içerdiği hakkın rehnedilmesi sonucunu doğurmaz. Zira rehin cirosundaki tasarruf işlemi, ciro beyanıyla birlikte senedin zilyetliğinin rehnalana devredilmesidir. Nitekim TTK m. 647/1 gereğince; mülkiyet veya sınırlı bir aynı hak kurulması amacıyla kıymetli evrakın devri için herhâlde senet üzerindeki zilyetliğin devri şarttır.

Rehin cirosu, temlik ve tahsil cirosunda olduğu gibi senedi elinde bulunduran kişinin yetkili hamil olup olmadığının belirlenmesine imkân sağladığı için açık ve gizli rehin cirosunun da teşhis fonksiyonu mevcuttur. Buna karşılık açık ve gizli rehin cirosunun teminat fonksiyonuna sahip olup olmadığı hususu öğretilerde tartışmalıdır. Öğretilerde bir görüş²⁶ rehin cirosunun amacı ve ekonomik fonksiyonu gözetildiğinde teminat

²² CAN, Mertol, Kıymetli Evrak Hukuku, 4. Baskı, Ankara 2019, s. 102; BOZER/GÖLE, s. 108; KENDİGELEN/KIRCA, s. 227.

²³ CAN, s. 102; BOZER/GÖLE, s. 108; KENDİGELEN/KIRCA, s. 229; MüKoBGB/SCHÄFER, BGB §1292, Rn. 7; BAUMBACH/HEFERMEHL/CASPER, WG §19, Rn. 17.

²⁴ MüKoBGB/SCHÄFER, BGB §1292, Rn. 12; LANGENBUCHER/BLIESENER/SPINDLER/HAERTLEIN, BGB §1292, Rn. 6; ÖZTAN, s. 632; PULAŞLI, s. 200.

²⁵ POROY/TEKİNALP, s. 216; DOĞANAY, s. 1885; DOMANIÇ, s. 519; ÖZTAN, s. 626; GÜRBÜZ, s. 77; MüKoBGB/SCHÄFER, BGB §1292, Rn. 6.

²⁶ KUBİLAY, Huriye, "Kambiyo Senetlerinin Rehni", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 3, S. 1-4 (Prof. Dr. Kudret Ayiter Armağanı), 1988, s. 497; ÇATAKOĞLU, Buket, "İleri Tarihli Çekler Bakımından Rehin Cirosunun Tetkiki",

fonksiyonunun bulunduğunu, rehin cirosu ile devreden cirantanın amacının zaten devralana olan borcunu garanti etmek olduğunu, dolayısıyla rehin cirosu söz konusu olduğunda devralan hamilin devreden ciranta aleyhine kambiyo senetlerine özgü takip yoluyla başvuru yapamamasının tutarlı olmadığını belirtmektedir. Diğer bir görüş²⁷ ise, senedi rehin cirosuyla devralan hamilin rehnedir ciranta aleyhine sadece rehinle güvence altına alınan alacak hakkına dayanarak takip yapabileceğini veya dava açabileceğini, başka bir deyişle rehin cirosuyla senedi devralan hamilin kendi cirantasından önceki başvuru borçlularına kambiyo senetlerine özgü takip yoluyla başvurması mümkün ise de kendi cirantasına kambiyo senetlerine özgü takip yoluyla başvuramayacağını, zira senedin rehin cirosuyla devredildiği durumda cirantanın temlik cirosunun aksine bütün malvarlığı ile sorumluluk altına girmediğini, dolayısıyla rehin cirosunun teminat fonksiyonunun bulunmadığını savunmaktadır. Yargıtay kararlarında da senedi rehin cirosuyla devralan hamilin kendi cirantasına kambiyo senetlerine özgü takip yoluyla başvuramayacağı, ancak rehnedir ciranta dışındaki diğer senet borçlularına başvurmasının mümkün olduğu belirtilmektedir²⁸.

Banka ve Finans Hukuku Dergisi, C. 7, S. 28, 2018, s. 787; **BOZGEYİK**, Hayri, Poliçede Müracaat Hakkı, 1. Baskı, Ankara 2003, s. 46; **ÖZEL**, Bilal, Kambiyo Senetlerine Rehin Cirosu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2012, s. 103; **POROY/TEKİNALP**, s. 218; **KINACIOĞLU**, s. 153; **DOĞANAY**, s. 1889; **GÜRBÜZ**, s. 83; **YILDIRIM**, s. 284; **DEVELİ**, s. 92; **YILMAZ**, s. 305; **BOZER/GÖLE**, s. 109; **CAN**, s. 103; **DEVELİ**, s. 92; **SAYICI**, s. 86.

²⁷ **ERİŞ**, Gönen, Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Kıymetli Evrak, 1. Baskı, Ankara 2014, s. 254; **ARSLANLI**, Halil, Ticari Senetler Dersleri, 1. Baskı, İstanbul 1954, s. 117; **MUŞUL**, Timuçin, "Kambiyo Senetlerine Dayanan Haciz Yoluyla Takip", Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 7, S. 3, 1974, s. 608; **DOMANİÇ**, s. 535; **ÖZTAN**, s. 630; **PULAŞLI**, s. 201; **SİRMEN**, s. 75; **AYTUĞAR**, s. 490; **HACİÖMEROĞLU**, s. 146; **MüKoBGB/SCHÄFER**, BGB §1292, Rn. 8; **MüKoBGB/SCHÄFER**, BGB §1292, Rn. 7; **BAUMBACH/HEFERMEHL/ CASPER**, WG §19, Rn. 11.

²⁸ "...davalı, davacı banka ile kredi ilişkisi olan kişiye bu kredinin kullanılmasında vekaleten hareket etmekte ise de dava konusu senetlerin lehtarı olarak bu senetleri şahsen rehin cirosu ile davacıya teslim etmiştir. Ciroyu yapan davalının, banka ile kişisel bir münasebeti ve sözleşmesi yoktur. Şahsen senette yazılı borcu herhangi bir suretle temin ettiğini kabul etmek olanağı da yoktur. Bu itibarla senedi rehin cirosu ile elinde bulunduran davacı bankanın, rehnedir davalıya senet bedelinden dolayı müracaatı düşünülemez. Bu nedenlerle davanın kabulüne karar verilmesi kanuna aykırıdır..." Y. 11. HD, 10.02.1975, E. 1974/4592, K. 1975/848.

raflar çekin rehnedilmesi yönünde bir iradeye sahipse buna engel bir durumun bulunmadığını, çekin de tıpkı poliçe ve bonoda olduğu gibi açık rehin cirosu ile rehnedilmesinin mümkün olduğunu belirtmektedir. Diğer bir görüş³¹ ise çek hakkında uygulanacak poliçe hükümlerin düzenlendiği maddede rehin cirosuna atıf yapılmamış olmasının çekte rehin cirosuna izin verilmediği şeklinde yorumlanması gerektiğini, ayrıca çekte kısa ibraz sürelerinin söz konusu olduğunu ve çekin rehin konusu yapılmasının ödeme aracı niteliğine aykırılık teşkil edeceğini, her ne kadar Çek Kanunu'na eklenen geçici madde ile çekin piyasada kredi aracı olarak kullanılmasının önü açılmış ise de anılan maddenin geçici olduğunu, dolayısıyla çekte açık rehin cirosunun mümkün olmadığını savunmaktadır.

Hemen belirtilmelidir ki İsviçre Borçlar Kanunu'nda kıymetli evraka ayrılan Beşinci Kitabın Dördüncü Bölümünde (§990-1099) Kambiyo Senedi başlığı altında sadece poliçe (§990-1095) ve bono (§1090-1099) düzenlenmiştir. Çek ise Beşinci Bölümde (§1100-1144) ayrı bir başlıkta yer almıştır. Bu bölümde çekler hakkında uygulanacak poliçeye ilişkin hükümlerin belirlendiği §1143'te rehin cirosuna ilişkin §1009'a atıf yapılmamıştır. Alman Kambiyo Senetleri Kanunu'nda da çeke yer verilmemiş; çek Alman Çek Kanunu'nda bir bütün olarak ayrı bir şekilde düzenlenmiştir. Ayrıca Alman Çek Kanunu'nda da rehin cirosuna ilişkin bir hükme yer verilmemiştir. Alman hukukundaki bu düzenleme 1931 tarihli Yeknesak Çek Kanunu Anlaşması'na uygundur. Zira ilgili anlaşmada çeke uygulanacak hükümlere atıf yapılması yerine çekin bir bütün olarak düzenlenmesi öngörülmüş ve rehin cirosuna da yer verilmemiştir. Bu nedenle Alman hukuku öğretisinde hâkim görüş çeklerin açık rehin cirosuyla devredilemeyeceği yönündedir³².

³¹ REİSOĞLU, Seza, Çek Hukuku, 1. Baskı, Ankara 2011, s. 184; KENDİGELEN, Abuzer, Çek Hukuku, 5. Baskı, İstanbul 2019, s. 234; UÇAR BULUT, Gülnur Ceren, "Çekte Rehin Cirosu Bağlamında Gündeme Gelen Sorunlar", Ord. Prof. Dr. Ali Fuat Başgil'in Anısına Armağan, İstanbul 2019, s. 949; YAMAN, Rabiye, "Çekin Cirosu ve Hukuki Sonuçları", Terazi Hukuk Dergisi, C. 8, S. 85, 2013, s. 76; ÖZTAN, s. 1147; KINACIOĞLU, s. 281; KARAYALÇIN, s. 286; BOZER/GÖLE, s. 332 vd.; ÜLGEN/HELVACI/KAYA/NOMER ERTAN, s. 315; KENDİGELEN/KIRCA, s. 306; POROY/TEKİNALP, s. 336; YILMAZ, s. 288; KUBİLAY, s. 501; HACIÖMEROĞLU, s. 133; KIRCA, s. 91.

³² Bkz. MüKoBGB/SCHÄFER, BGB §1292, Rn. 13; BAUMBACH/HEFERMEHL/ CASPER, ScheckG §23, Rn. 11.

Kanaatimizce de poliçe ve bonodan farklı olarak çekte açık rehin cirosu yapılması mümkün değildir. Bonoda poliçedeki rehin cirosuna ilişkin hükme açıkça atıf yapılmasına rağmen çekte atıf yapılmamış olması, kanunda bilinçli boşluk hâline örnek teşkil etmektedir³³. Zira mülga 865 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda çekin rehin cirosu ile rehnedilmesine ilişkin açık hükme yer verilmesine rağmen mülga 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda ve TTK'da poliçedeki rehin cirosuna ilişkin hükme atıf yapılmamış olması kanun koyucunun bilinçli hareket ettiğini göstermektedir. Dolayısıyla çekte rehin cirosuna atıf yapılmayarak çekin bir ödeme aracı olduğu gözetilmiş ve çekin rehin cirosuyla devredilerek ticari hayatta bir kredi aracı olarak kullanılması istenilmemiştir³⁴. Her ne kadar ileri düzenleme tarihli çek uygulaması olarak nitelenen Çek Kanunu'na eklenen geçici madde 3/5 gereğince 31.12.2025 tarihine kadar, üzerinde yazılı düzenleme tarihinden önce çekin ödenmek için muhatap bankaya ibrazı geçersiz ise de yapılan bu düzenleme ile çekin artık ödeme aracı olmaktan çıktığı söylenemez. Başka bir deyişle ileri düzenleme tarihli çek uygulaması ile bir nevi çekin piyasada kredi aracı olarak kullanılmasının önü açılmış olsa da yapılan düzenlemenin geçici nitelikte olması kanun koyucu tarafından çekin hâlen bir ödeme aracı olarak görüldüğünün göstergesidir. Dolayısıyla çek hakkında uygulanacak hükümlerin düzenlendiği TTK m. 818'de rehin cirosuna ilişkin TTK m. 689'a atıf yapılmamış olması kanun koyucunun bilinçli bir tercihidir. Bu itibarla çekte açık rehin cirosu geçersizdir.

C. Çekte Gizli Rehinirosu

Açık rehin cirosunda olduğu gibi gizli rehin cirosunda da tarafların amacı senedin içerdiği alacak üzerinde rehin kurulmasıdır; ancak bu amaç senet üzerinde belirtilmemektedir. Bu şekilde yapılan rehin cirosu ile taraflar arasındaki rehin ilişkisi gizli kalmakta; dış görünüş itibariyle temlik cirosu yapıldığı izlenimi verilmektedir³⁵. Gizli rehin cirosunun kanuni dayanağını TMK m. 956 oluşturduğu için bahsedilen ciroda rehni belirten ibarenin yazılmasına da gerek bulunmamaktadır. Bu itibarla çekte uygulanacak hükümlerin düzenlendiği maddede rehin cirosuna

³³ Aynı yönde UÇAR BULUT, s. 947; YILDIRIM, s. 332.

³⁴ Aynı yönde UÇAR BULUT, s. 947; YILDIRIM, s. 331.

³⁵ DOMANIÇ, s. 522; POROY/TEKİNALP, s. 213; GÜRBÜZ, s. 79; KIRCA, s. 95; HACİÖMEROĞLU, s. 136.

ilişkin TTK m. 689'a atf yapılmamış olması çekte gizli rehin cirosunun geçerli olup olmadığına ilişkin tartışmaları beraberinde getirmektedir.

Öncelikle belirtilmelidir ki Türk hukukunda yukarıda bahsedilen nedenlerden dolayı çekte olduğu gibi poliçe ve bonoda da gizli rehin cirosunun geçerli olup olmadığı hususu tartışmalıdır³⁶. Öğretide bir görüş³⁷; TTK'nın TMK'dan sonra yürürlüğe girmesi nedeniyle TTK m. 689/1'in TMK m. 956/2'yi tamamladığını ve artık kambiyo senetlerinde rehin cirosuna ilişkin olarak TTK'nın uygulanması gerektiğini, dolayısıyla TMK m. 956/2'den hareketle TTK m. 689/1'de belirtilen şekil şartlarını bertaraf edecek şekilde gizli rehin cirosunun mümkün olmadığını belirtmektedir. Diğer bir görüş³⁸; kambiyo senetleri arasında bir ayırım yapılmadan, gizli rehin cirosunda dış görünüşte yapılan temlik cirosunun taraf iradelerini yansıtmaması nedeniyle muvazaalı bir işlem niteliğinde olduğunu ve geçersiz sayılması gerektiğini, tarafların gerçek iradesinin yansıtan rehin cirosunun ise TTK m. 689/1'e uygun yapılmadığı için geçersiz sayılması gerektiğini savunmaktadır.

Buna karşılık öğretilerdeki bir başka görüş³⁹ ise gizli rehin cirosunda dış görünüşte yapılan temlik cirosunun taraf iradelerini yansıtmaması nedeniyle muvazaalı bir işlem niteliğinde olduğunu ve geçersiz sayılması gerektiğini, ancak poliçe ve bonoda tarafların gerçek iradesini yansıtan rehin cirosunun ise TMK m. 956/2'da belirtilen şekil şartlarını sağladığı için geçerli olduğunu, zira görünürdeki işlem olan temlik cirosunun taraflar arasındaki rehin cirosunun şekil şartını TMK m. 956/2 anlamında yerine getirdiğini, bununla birlikte çekte açık rehin cirosu geçerli olmadığından gizli rehin cirosunun da geçerli olmadığını savunmaktadır. Poliçe ve bonoda bu görüşü savunan bazı yazarlar çekte açık rehin cirosunun

³⁶ Alman hukukunda poliçe ve bonoda gizli rehin cirosu yapılabileceği tartışmasız olarak kabul edilmektedir. Bkz. **MüKoBGB/SCHÄFER**, BGB §1292, Rn. 8-12; **ELLENBERGER/NOBBE/PAMP**, BGB §1292, Rn. 8; **MüKoBGB/SCHÄFER**, BGB §1292, Rn. 7; **BAUMBACH/HEFERMEHL/CASPER**, WG §19, Rn. 1-2.

³⁷ **GENCER**, Abdullah Revaha, Kıymetli Evrakta Ciro Kavramı, 1. Baskı, İstanbul 2020, s. 202.

³⁸ **SİRMEN**, s. 65; **UÇAR BULUT**, s. 952.

³⁹ **ERDEM**, Nuri, "Kambiyo Senetlerinin Teminat Amacıyla Ciro Edilmesi: Garanti ve Rehin Cirosu", Regesta, C. 6, S. 1, 2021, s. 147; **KIRCA**, s. 97.

geçerli olduğunu kabul ettikleri için gizli rehin cirosunun da geçerli olduğunu belirtirken⁴⁰, bazı yazarlar ise çekte açık rehin cirosunun geçerli olmadığını kabul etmekte ancak gizli rehin cirosunda görünüşteki temlik cirosunun muvazaa nedeniyle geçersiz olduğunu, rehin amacıyla yapılan temlik cirosunun ise şekil şartını gerçekleştirdiği için geçerli kabul edilmesi gerektiğini belirtmektedir⁴¹.

Nihayet muvazaa hususuna hiç değinmeyen öğretideki hâkim görüş⁴² ise görünüşte yapılan temlik cirosunun taraflar arasındaki rehin sözleşmesine istinaden teminat amacıyla kullanıldığını, zira maddi hukuk anlamında taraflar arasındaki ilişkinin bir rehin ilişkisi olduğunu, dolayısıyla rehnedan ile rehnalan arasındaki rehin sözleşmesi gereğince rehne ilişkin bir ibare kullanılmaksızın yapılan gizli rehin cirosunun geçerli olduğunu kabul etmektedir.

Alman hukukunda ise ağırlıklı olarak çekin açık rehin cirosuyla devredilemeyeceği görüşü ileri sürülse de genel hüküm niteliğindeki Alman Medeni Kanunu'nun §1292 gereğince gizli rehin cirosuyla devredilebileceği kabul edilmektedir⁴³.

Kanaatimizce gizli rehin cirosunda, görünürdeki işlem olan temlik cirosunun gerisinde bir rehin cirosu gizlendiğinden muvazaalı bir işlem söz konusudur. Burada taraflar görünürdeki temlik cirosunun gerisinde gerçek iradelerine uygun olarak rehin cirosu yaptıkları için nispi muvazaa vardır. Dolayısıyla rehin kurmak amacıyla yapılan dış görünüş itibarıyla temlik cirosu, muvazaa nedeniyle geçersizdir. Ancak poliçe ve bonoda tarafların gerçek iradelerini yansıtan rehin cirosu ise geçerli olacaktır. Başka bir deyişle tarafların hüküm ve sonuç doğurmasını istemedikleri dış görünüş itibarıyla temlik cirosu nispi muvazaa nedeniyle geçersiz olacakken, poliçe ve bonoda tarafların ortak iradelerini yansıtan ve gerçekte hüküm doğurması istenen rehin cirosu, hukuki işlemlerde gerekli unsurları taşıması şartıyla geçerli olacaktır. Zira TMK m. 956 gereğince emre yazılı kıymetli evrakin rehni için senedin ciro edilerek zilyetliğinin

⁴⁰ GÜLER, s. 163.

⁴¹ YILDIRIM, s. 335.

⁴² ÖZTAN, s. 1148; ARSLANLI, s. 118; KINACIOĞLU, s. 153; DOMANIÇ, s. 78; KENDİGELEN/KIRCA, s. 228; ÜLGEN/HELVACI/KAYA/NOMER ERTAN, s. 315; PULAŞLI, s. 200.

⁴³ MüKoBGB/SCHÄFER, BGB §1292, Rn. 19; LANGENBUCHER/BLIESENER/SPINDLER/HAERTLEIN, BGB §1292, Rn. 7; BAUMBACH/HEFERMEHL/CASPER, ScheckG §23, Rn. 11.

karşı tarafa geçirilmesi yeterli olduğundan dış görünüş itibariyle temlik cirosunda uyulan şekil, gizli işlem olan rehin cirosunun da şekil şartını sağlamaktadır⁴⁴. Buna karşılık poliçe ve bonoda gizli rehin cirosu mümkün ise de çekte açık rehin cirosuna atıfta bulunulmadığı için gizli rehin cirosunun da geçerliliği söz konusu değildir. Başka bir deyişle gizli rehin cirosunda çekteki dış görünüş itibariyle temlik cirosu, muvazaa nedeniyle geçersiz olacaksa da tarafların gerçek iradelerini yansıtan rehin cirosu, çekte açık rehin cirosuna kanunen izin verilmediği için geçersiz olacaktır. Dolayısıyla emre yazılı kıymetli evrakın TMK m. 956 gereğince gizli rehin cirosuyla (dış görünüş itibariyle temlik cirosuyla) devredilmesi kural olarak mümkün olsa da, çek bu durumun bir istisnasını oluşturmakta ve çekte gizli rehin cirosunun yapılması da mümkün görünmemektedir. O hâlde çeki açık veya gizli rehin cirosuyla devralan kişi meşru hamil sıfatını kazanamayacaktır.

II. ÇEKTE TEMİNAT AMACIYLA İNANÇLI TEMLİK CİROSU

A. İnançlı Temlik Kavramı

İnançlı temlik, mevzuatta açıkça düzenlenmemekle birlikte sözleşme serbestisi gereğince Türk-İsviçre Hukuk sisteminde geçerli bir işlem olarak kabul edilmektedir. Bu kapsamda Türk hukukunda inanca temlikin kaynağını TBK m. 26 ile Yargıtay İçtihadı Birleştirme Hukuk Genel Kurulunun 05.02.1947 tarihli ve 1945/20 Esas, 1947/6 Karar sayılı kararı oluşturmaktadır. Buradan hareketle inanca temlik, inanan tarafın, kendisine ait bir malvarlığı değerini, idare edilmesi veya bir borca teminat teşkil etmesi amacıyla amaç gerçekleşince kadar veya belirli bir süre sonunda kendisine veya bir üçüncü kişiye iade edilmek üzere inanan tarafa yapılan kazandırmadır⁴⁵.

⁴⁴ Aynı yönde bkz. KIRCA, s. 97; YILDIRIM, s. 203.

⁴⁵ EREN, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 22. Baskı, Ankara 2017, s. 383; OĞUZMAN, M. Kemal/ÖZ, M. Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 1, 15. Baskı, İstanbul 2017, s. 133; OĞUZMAN, M. Kemal/ SELİÇİ, Özer/ OKTAY ÖZDEMİR, Saibe, Eşya Hukuku, İstanbul 2014, s. 375; ÖZSUNAY, Ergun, Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta İnançlı Muameleler, İstanbul 1968, s. 120; ÖZKAYA, Eraslan, İnançlı İşlem ve Muvazaa Davaları, Ankara 2013, s. 29; UYGUR, Atiye B, "Teminat Amaçlı İnançlı İşlemler", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 10, S. 1-2, 2006, s. 172; ATAMULU, İsmail, Türk Borçlar Hukukunda Muvazaa, Ankara 2017, s. 67; AYDINCİK, Şirin, "Bir İnançlı İşlem Türü Olarak Alacağın Teminat Amacıyla Temlik", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 64, S. 1, 2006, s. 131.

İnançlı temlik, inanç sözleşmesi ve devir işlemi olmak üzere iki temel unsura sahiptir. İnanç sözleşmesi, inanan taraf ile inanılan taraf arasında yapılan ve sözleşme konusu hakka ilişkin tüm hususları belirleyen borçlandırıcı bir işlemdir⁴⁶. Devir işlemi ise inanan tarafın, inanç sözleşmesi gereğince bu sözleşmenin ifası amacıyla sözleşme konusu hakkı inanılan tarafa devretmesini kapsayan bir tasarruf işlemidir⁴⁷.

İnançlı temlik, inanç sözleşmesi ile güdülen amaç bakımından “saf inançlı temlik” ve “karma inançlı temlik” olmak üzere iki çeşittir⁴⁸. Saf inançlı temlik, inanan tarafın veya gösterdiği üçüncü bir kişinin yararına yapılan, inanılan tarafın elinde bulunan inanç konusunu inanan tarafın talimatına uygun olarak kullandığı temliktir⁴⁹. Saf inançlı temlikin temlini genel olarak vekâlet ilişkisi oluşturmakta olup özellikle bir alacağın tahsil amacıyla devri veya kambiyo senedinin tahsil amacıyla inançlı olarak ciro edilmesi veyahut da bir hisse senedinin idare edilmek üzere devrinde saf inançlı temlik söz konusudur⁵⁰. Karma inançlı temlik ise inanılan tarafın menfaati esas alınarak inanç sözleşmesine konu hakkın mülkiyetinin teminat amacıyla inanılan tarafa devri hâlinde söz konusu olur⁵¹. Bu kapsamda genellikle bir kredi alacaklısı olarak ortaya çıkan inanılan taraf, mülkiyetini elinde bulundurduğu inanç konusunu teminat amacıyla sınırlı olarak kullanma ve asıl alacak ödendiğinde inanç sözleşmesi gereğince inanan tarafa iade etme borcu altına girmektedir⁵². Uygulamada çok

⁴⁶ ARAL, Fahrettin, “Topyekün Temlik”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. 42, S. 1, 1992, s. 93-140; ÖZSUNAY, s. 120; EREN, s. 384; ÖZKAYA, s. 33; ATAMULU, s. 72; AYDINCIK, s. 162.

⁴⁷ ÖZTÜRK, Gülay, İnançlı İşlemler, 1. Baskı, Ankara 1998, s. 46; EREN, s. 384; UYGUR, s. 174; ATAMULU, s. 75; AYDINCIK, s. 164.

⁴⁸ EREN, s. 383; ÖZSUNAY, s. 44; ÖZTÜRK, s. 67; ARAL, s. 100; ÖZKAYA, s. 41; UYGUR, s. 178; ATAMULU, s. 71; AYDINCIK, s. 133.

⁴⁹ EREN, s. 383; ÖZSUNAY, s. 44; ÖZTÜRK, s. 67; ARAL, s. 100; ÖZKAYA, s. 41; UYGUR, s. 178; ATAMULU, s. 71; AYDINCIK, s. 133.

⁵⁰ EREN, s. 383; ÖZTÜRK, s. 71; ÖZSUNAY, s. 51; ÖZKAYA, s. 43.

⁵¹ OKTAY ÖZDEMİR, Saibe, “Teminat Amaçlı Mülkiyet Devri Sözleşmeleri”, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, C. 1-2, 1999-2000, s. 678; SARIKAYA, Merve, “Teminat Senetlerinden Kaynaklanan Menfi Tespit Davalarında Görevli Mahkemeye İlişkin Yargıtay Uygulamasının Değerlendirilmesi”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 35, S. 1, 2019, s. 217; EREN, s. 383; ÖZSUNAY, s. 137; AYDINCIK, s. 134; ÖZTÜRK, s. 110; ARAL, s. 100; ÖZKAYA, s. 44; UYGUR, s. 178; ATAMULU, s. 71.

⁵² EREN, s. 383; ÖZKAYA, s. 44; ÖZSUNAY, s. 37; OKTAY ÖZDEMİR, s. 662; ÖZTÜRK, s. 124; AYDINCIK, s. 136; YILDIRIM, s. 212.

yaygın olan kambiyo senetlerinin inançlı temlik cirosu ile devredilmesi de karma inançlı temlikin en tipik örneğini oluşturmaktadır⁵³.

Buradan hareketle bir alacağın teminat amacıyla inançlı temliki; inanan tarafın inanç sözleşmesine konu alacağını borcunun teminatı olarak inanılan tarafa devrettiği; inanılan tarafın da teminat amacına uygun bir şekilde alacağı kullanmayı ve teminat altına alınan borç ödenmediği takdirde devredilen alaktan yararlanmayı, borç ödendi ise teminat konusu alacağı inanan tarafa devretmeyi yüklediği bir temlik işlemidir⁵⁴. Teminat konusu alacağın sahibi; teminat altına alınan alacağın borçlusuna olabileceği gibi üçüncü bir kişi de olabilir. Başka bir deyişle teminat amacıyla inançlı temlikte inanan taraf, kendi borcuna teminat için alacağını devredebileceği gibi başka bir kişinin borcunu teminat altına almak amacıyla da alacağını devredebilir⁵⁵. Bu durumda alacağını teminat amacıyla devreden inanan taraf, teminat amacıyla devredilen alacağın borçlusuna ve teminat konusu alacağı inanç sözleşmesi gereğince devralan inanılan taraftan oluşan üçlü bir ilişki söz konusudur⁵⁶.

Her ne kadar amaç olarak benzer olsalar da teminat amacıyla inançlı temlikin rehin sözleşmesinden en önemli farkı teminat konusu alacağın mülkiyetinin inanılan tarafa devredilmesidir. Başka bir deyişle teminat amacıyla inançlı temlikte, inanılan taraf inanç sözleşmesine konu hakkın tam olarak maliki hâline gelmektedir⁵⁷. Zira teminat amacıyla inançlı temlikte amaç inanılan tarafa bir teminat sağlamak olsa da neticede inanılan taraf teminat sözleşmelerine nazaran daha fazla korunarak alacağın mülkiyet hakkının asıl sahibi olmaktadır. Böylece inanılan taraf alacağın maliki olduğundan bu alacak üzerinde, üçüncü bir kişiye devretmek de dâhil her türlü tasarruf yetkisine sahip olmaktadır⁵⁸. Ancak inanılan tarafın sahip olduğu bu yetkinin kapsamı iç ilişkide inanç sözleşmesiyle sınırlanmakta; inanç sözleşmesine konu alacağın kullanımı belirli

⁵³ ÖZSUNAY, s. 78; ÖZTÜRK, s. 75; REİSOĞLU, s. 185; SARIKAYA, s. 218; YILDIRIM, s. 212.

⁵⁴ EREN, s. 383; ÖZSUNAY, s. 45; ÖZTÜRK, s. 67; ARAL, s. 100; AYDINCIK, s. 136; OKTAY ÖZDEMİR, s. 658; GÜLER, s. 137.

⁵⁵ ÖZSUNAY, s. 45; ÖZTÜRK, s. 67; ARAL, s. 100; AYDINCIK, s. 136; GÜLER, s. 137.

⁵⁶ ÖZSUNAY, s. 45; ÖZTÜRK, s. 67.

⁵⁷ EREN, s. 386; ÖZSUNAY, s. 171; ÖZKAYA, s. 55; SİRMEN, s. 39; REİSOĞLU, s. 185; OKTAY ÖZDEMİR, s. 679; ÖZTÜRK, s. 148; ATAMULU, s. 77; AYDINCIK, s. 148-149.

⁵⁸ ÖZSUNAY, s. 173; OKTAY ÖZDEMİR, s. 679; ÖZTÜRK, s. 124.

şartlara bağlanmaktadır. İnanılan tarafın yetkisinin sınırlandırılması neticesinde inanç sözleşmesi kapsamında sadece iç ilişkide söz konusu olan inanan tarafa şahsi bir talep hakkı sağlamaktadır⁵⁹. Bu şahsi talep hakkı kapsamında inanan taraf, iç ilişkide inanç konusu alacağı, inanç sözleşmesi ile belirlenen teminat amacına uygun olarak kullanma yükümlülüğü altına girmektedir. Dolayısıyla inanan taraf alacak üzerinde ancak inanç sözleşmesi ile belirlenen amaç doğrultusunda tasarrufta bulunmaya yetkili olup teminat altına alınan borç ödendiği takdirde inanç sözleşmesine uygun olarak alacağı tekrardan inanan tarafa devretmekle yükümlüdür⁶⁰.

Öte yandan teminat amacıyla inançlı temlikte inanan taraf devredilen alacağın mülkiyet hakkını kazandığından, üçüncü kişilerle teminat konusu alacak üzerinde yaptığı işlemler geçerlidir. İnanan tarafın ise alacağı devralan üçüncü kişilere karşı, iyi niyetli olup olmadıklarına bakılmaksızın, inanç sözleşmesinden kaynaklanan şahsi talep hakkını ileri sürmesi mümkün değildir⁶¹. Böyle bir durumda inanan taraf sadece inanç sözleşmesine aykırılık nedeniyle inanan tarafa karşı TBK m. 112 gereğince tazminat davası açabilir.

B. Teminat Amacıyla İnançlı Temlik Ciro

Yukarıda bahsedildiği üzere kıymetli evrakın da teminat amacıyla inançlı temlik ile devredilmesi mümkündür. Kıymetli evrakta inançlı temlikin devir unsuru; emre yazılı senetlerde ciro ve zilyetliğin devri ile hamiline yazılı senetlerde senedin teslimi, nama yazılı senetlerde yazılı devir beyanı ve zilyetliğin devri ile gerçekleşir⁶². Özellikle kambiyo senetlerinin teminat amacıyla inançlı temlik ile devri bankacılık uygulamasında çokça başvurulan bir yöntemdir⁶³. Kambiyo senetleri kanunen emre yazılı senetlerden olduğu için bu senetlerin teminat amacıyla inançlı temlik ile devredilmesi görünüşte temlik ciro ile yapılmaktadır. Görünüşteki bu temlik ciro ise teminat amacı taşıyan inanç sözleşmesine dayanmaktadır.

⁵⁹ EREN, s. 384; ÖZSUNAY, s. 44; ÖZTÜRK, s. 67; ARAL, s. 100.

⁶⁰ EREN, s. 386; UYGUR, s. 181; SİRMEN, s. 39; OKTAY ÖZDEMİR, s. 680; ÖZTÜRK, s. 149; AYDINCIK, s. 132; ATAMULU, s. 68.

⁶¹ EREN, s. 382; ÖZSUNAY, s. 45; ÖZTÜRK, s. 67; ARAL, s. 100.

⁶² ÖZTAN, s. 632; OKTAY ÖZDEMİR, s. 662; KIRCA, s. 95; SİRMEN, s. 66; AYTUĞAR, s. 491; ÖZTÜRK, s. 133; DEVELİ, s. 85; YILDIRIM, s. 219.

⁶³ ARAL, s. 100.

Teminat amacıyla inançlı devirde olduğu gibi teminat amacıyla inançlı temlik cirosunda da senedi devralan hamil (inanılan taraf), teminat amacıyla senedin içerdiği alacağın mülkiyetini kazanmaktadır. Başka bir deyişle teminat amacıyla yapılan inançlı temlik cirosu kapsamında yapılan kambiyo sözleşmesinde taraflar, devralana senet üzerinde rehin değil, mülkiyet hakkının tanınması hususunda anlaşmaktadır⁶⁴. Dolayısıyla görünüşte temlik cirosu ile devredilmiş, ihtiva ettiği haklar devralanın mülkiyetine geçmiş bir kambiyo senedindeki ciroyu, rehin olarak telakki etmeye imkân bulunmamaktadır⁶⁵.

Diğer hak ve alacakların teminat amacıyla inançlı temlikinde olduğu gibi kambiyo senetlerinin teminat amacıyla inançlı temlik cirosunda da senedi devralan hamil, senet üzerinde mülkiyet hakkı kazanmış olsa da iç ilişkide mülkiyet hakkını kullanımı, inanç sözleşmesinde belirtilen teminat amacıyla sınırlandırılmıştır⁶⁶. Başka bir deyişle senedi teminat amacıyla inançlı temlik cirosu ile devralan hamil, iç ilişkide inanç sözleşmesi gereğince teminat amacına uygun hareket etmek ve teminat altına alınan borç ödendiğinde senedi devredene iade etmek zorundadır⁶⁷. Ayrıca teminat altına alınan borç ödenmediğinde ise senet bedelini tahsil ederek alacağını elde etme hakkına sahiptir. Öte yandan senedi teminat amacıyla inançlı temlik cirosuyla devralan hamil, inanç sözleşmesi gereğince teminat amacına uygun olarak hareket etmek, bu kapsamda kambiyo senedinden doğan hakkı koruyucu işlemleri usulüne uygun ve zamanında yapmakla yükümlüdür⁶⁸. Bu yükümlülüğe aykırı hareket edilmesi hâlinde ise hamil, iç ilişkide senedi teminat amacıyla devreden ciantaya karşı sözleşmeye aykırılık nedeniyle sorumlu olur⁶⁹.

İnanç sözleşmesi şahsi bir talep hakkı doğurduğundan, teminat amacıyla inançlı temlik cirosuyla senedi devralan hamil, senedi üçüncü kişiye temlik veya rehin cirosuyla devrettiğinde, önceki cianta bu şahsi

⁶⁴ ÖZTAN, s. 632; KIRCA, s. 95; SİRMEN, s. 66; ÖZTÜRK, s. 133; GENCER, s. 201; ÖZEL, s. 87; YILDIRIM, s. 219; BAUMBACH/HEFERMEHL/CASPER, WG §19, Rn. 16.

⁶⁵ "...Ticaret Kanununun terhine müteallik açık, hükümlerine rağmen temlik cirosu ile ciro edilmiş, ihtiva ettiği haklar kayıtsız şartsız hamilin mamelekine geçmiş bir bono veya poliçeyi (rehin) telakki etmeye imkan yoktur..." Y. İBHGK, 05.11.1969, E. 1969/6, K. 1969/7.

⁶⁶ ÖZTAN, s. 634; YILDIRIM, s. 219; BAUMBACH/HEFERMEHL/CASPER, WG §19, Rn. 19.

⁶⁷ BAUMBACH/HEFERMEHL/CASPER, WG §19, Rn. 22.

⁶⁸ ÖZTAN, s. 634; YILDIRIM, s. 219.

⁶⁹ EREN, s. 385; ÖZSUNAY, s. 172; ARAL, s. 100.

hakını üçüncü kişiye karşı ileri süremez⁷⁰. Zira TTK m. 687/1; “*Poliçeden dolayı kendisine başvurulmuş kişi, düzenleyen veya önceki hamillerden biriyle kendi arasında doğrudan doğruya var olan ilişkilere dayanan def’ileri başvuran hamile karşı ileri süremez; meğerki, hamil, poliçeyi iktisap ederken bile bile borçlunun zararına hareket etmiş olsun*” hükmünü haizdir. Buna göre teminat amaçlı inançlı temlik cirosu ile senedi devreden ciranta inanç sözleşmesinden kaynaklanan şahsi def’ileri senedi devralan üçüncü kişiye karşı ileri süremez ise de üçüncü kişinin bile bile zararına hareket etmesi durumunda bu şahsi def’ileri üçüncü kişiye karşı da ileri sürebilecektir.

Poliçe ve bonoda açık ve gizli rehin cirosu mümkün olduğundan poliçe ve bononun teminat amacıyla inançlı temlik cirosuyla devredilebileceği hususunda tartışma bulunmamaktadır. Ancak çekte açık ve gizli rehin cirosunun mümkün olup olmadığı tartışmalı olduğundan buradan hareketle çekte teminat amacıyla inançlı temlik cirosunun geçerli olup olmadığı hususu da tartışmalıdır. Öğretide bir görüş⁷¹; çekte rehin cirosu mümkün olmadığından hem gizli rehin cirosunun hem de teminat amacıyla inançlı temlik cirosunun geçersiz sayılması gerektiğini belirtmektedir. Diğer bir görüş⁷² ise, çekte rehin cirosunun söz konusu olamayacağını, ancak çekte teminat amacıyla inançlı temlik cirosunun yapılmasında bir sakınca bulunmadığını, zira bu durumda rehinden farklı olarak senet mülkiyetinin devralan hamile geçtiğini savunmaktadır.

Kanaatimizce çekte gizli rehin cirosundaki dış görünüş itibariyle temlik cirosu, muvazaa nedeniyle geçersiz olacak; tarafların gerçek iradelerini yansıtan gizli işlem olan rehin cirosu ise çekte açık rehin cirosuna kanunen izin verilmediğinden geçerli olmayacaktır. Buna karşılık tarafların inanç sözleşmesi gereğince çekte teminat amacıyla ancak dış görünüş itibariyle temlik cirosu yaptığı hâllerde bu cironun geçerli bir temlik cirosu olarak kabul edilmesi gerekir. Zira çekin teminat amacıyla inançlı temlik cirosunda tarafların gerçek iradesi çekin mülkiyetini devretmektir. Dolayısıyla çekin teminat amacıyla inançlı temlik cirosunda muvazaalı

⁷⁰ ÖZTAN, s. 634; SİRMEN, s. 66; YILDIRIM, s. 221.

⁷¹ BOZER/GÖLE, s. 355.

⁷² BAHTİYAR, Mehmet, Kıymetli Evrak Hukuku, 16. Baskı, İstanbul 2018, s. 139; MÜKOBGB/SCHÄFER, BGB §1292, Rn. 11; BAUMBACH/HEFERMEHL/CASPER, ScheckG §23, Rn. 11; ÖZTAN, s. 1148; KIRCA, s. 98; KUBİLAY, s. 504; POROY/TEKİNALP, s. 336; PULAŞLI, s. 200; REİSOĞLU, s. 171, 176; KENDİGELEN, s. 234; ÜLGEN/HELVACI/KAYA/NOMER ERTAN, s. 315; ÖZEL, s. 94; YAMAN, s. 76; KENDİGELEN/KIRCA, s. 306; AYTUĞAR, s. 491-492; YILDIRIM, s. 334.

bir işlemin varlığından bahsedilemez ve dış görünüş itibariyle temlik cirosu, tarafların gerçek iradesini yansıtır.

C. Çekte Gizli Rehin Cirosu ile Teminat Amacıyla İnançlı Temlik Cirosunun Karşılaştırılması

Gizli rehin cirosu ile teminat amacıyla inançlı temlik cirosu birçok noktada benzer olsa da teminat amacıyla inançlı temlik cirosunda gizli rehin cirosundan farklı olarak çekin (veya çekin içerdiği alacağın) mülkiyeti devralan hamile geçmektedir⁷³. Zira teminat amacıyla inançlı temlik cirosunda tarafların amacı devralan hamile bir teminat sağlamak olsa da devralan hamil, yapılan ciro ile çekin mülkiyetini tam olarak kazanmaktadır. Başka bir deyişle teminat amacıyla inançlı temlik cirosu ile çekin mülkiyeti devredildiğinden kazanılan hak, alacağına bağlı fer'i bir hak değil çekin mülkiyet hakkıdır. Sadece inançlı temlik cirosuyla devralan hamilin bu mülkiyet hakkı iç ilişkide inanç sözleşmesi gereğince sınırlanmaktadır⁷⁴. Dolayısıyla tarafların iradesi, teminat amacıyla inançlı temlik cirosunda çek üzerindeki mülkiyet hakkını devretmek iken gizli rehin cirosunda, çekin içerdiği alacak üzerinde rehin hakkı kurmaktır.

Öte yandan hem gizli rehin cirosunun hem de teminat amacıyla inançlı temlik cirosunun özünde teminat amacı bulunmaktadır. Ancak teminat amaçlı inançlı temlik cirosunda teminat amacı, taraflar arasındaki inanç sözleşmesinde şahsi bir hak olarak yer alırken; gizli rehin cirosunda teminat amacı rehin hakkının içeriğinde aynı bir hak olarak yer almaktadır⁷⁵. Bu itibarla teminat amacıyla inançlı temlik cirosundaki teminat amacı mülkiyet hakkını sınırlandıran şahsi bir talep hakkı niteliğinde iken gizli rehin cirosundaki teminat amacı hakkın kurucu unsuru niteliğindedir⁷⁶.

Teminat amacıyla inançlı temlik cirosuyla çeki devralan hamil, çekin mülkiyetini kazandığından çeki bir üçüncü kişiye temlik cirosuyla veya rehin cirosuyla devretmesi hâlinde üçüncü kişinin taraflar arasındaki inanç sözleşmesini bilmesi ya da bilmemesi onun çekin yetkili hamili olmasında önemli değildir. Ancak TTK m. 687/1 gereğince üçüncü kişi,

⁷³ ÖZTAN, s. 632; KIRCA, s. 95; KENDİGELEN/KIRCA, s. 228; SİRMEN, s. 66; ÖZTÜRK, s. 133; GENCER, s. 201; ÖZEL, s. 87; YILDIRIM, s. 221; MüKoBGB/SCHÄFER, BGB §1292, Rn. 11.

⁷⁴ ÖZTAN, s. 634; YILDIRIM, s. 223.

⁷⁵ GÜLER, s. 141; SİRMEN, s. 66; ÖZTÜRK, s. 133; GENCER, s. 201.

⁷⁶ GÜLER, s. 141; SİRMEN, s. 66; ÖZTÜRK, s. 133; GENCER, s. 201.

bile bile borçlunun zararına hareket etmiş ise o zaman inanç sözleşmesinden kaynaklanan defiler ciranta tarafından üçüncü kişiye karşı da ileri sürülebilir. Bununla birlikte çeki gizli rehin cirosuyla devralan hamil, çekte rehin cirosu geçerli olmadığı için yetkili hamil olamayacağından çeki bir üçüncü kişiye temlik cirosuyla veya rehin cirosuyla devretmesi hâlinde üçüncü kişi ancak çeki kötü niyetle iktisap etmiş olmazsa veya iktisabında ağır bir kusur bulunmazsa hak sahipliğini kazanabilecektir (TTK m. 792).

Teminat amacıyla inançlı temlik cirosunu, rehni belirten kayıt içermesi nedeniyle açık rehin cirosundan ayırt etmek kolaydır. Ancak dış görünüş itibariyle temlik cirosu olmaları sebebiyle gizli rehin cirosuyla teminat amacıyla inançlı temlik cirosunu birbirinden ayırt etmek oldukça zorlaşmaktadır. Özellikle çekte gizli rehin cirosunun geçerli olmadığı, buna karşılık teminat amacıyla inançlı temlik cirosunun geçerli olduğu görüşü benimsendiğinde bu iki ciroyu birbirinden ayırt etmek daha önemli hâle gelmektedir⁷⁷. Bu kapsamda bu iki ciroyu ayırt etmek için tarafların kambiyo sözleşmesi yaptıkları sırada gerçek ve ortak iradelerinin tespit edilmesine gerekir⁷⁸. Zira TBK m. 19 gereğince bir sözleşmenin türünün ve içeriğinin belirlenmesinde ve yorumlanmasında, tarafların yanlışlıkla veya gerçek amaçlarını gizlemek için kullandıkları sözcüklere bakılmaksızın, gerçek ve ortak iradeleri esas alınır. Bu noktada tarafların gerçek ve ortak iradesinin belirlenmesinde önemli olan husus ise çekin mülkiyetinin devralana geçirilip geçirilmediğidir. Her iki ciroda da tarafların amacı teminat vermek olduğundan tarafların gerçek ve ortak iradesini tespit etmek için kullanılan “rehin”, “teminat” veya “temlik” gibi ifadelerin bir anlamı da bulunmamaktadır. Başka bir deyişle taraflar arasındaki sözleşmede “rehin” veya “teminat” ifadelerinin yer alması ciroyu gizli rehin cirosu; “temlik” ifadesinin yer alması da ciroyu teminat amacıyla inançlı temlik cirosu olarak yorumlamaya yetmeyecektir⁷⁹. Örneğin çek, dış görünüş itibariyle temlik cirosu ile devredilirken taraflar arasındaki sözleşmede teminat başlığının kullanılması veya çek tevdi bordrosunda çekin rehin olarak alındığının belirtilmesi tek başına tarafların gerçek ve ortak iradelerinin rehin cirosu olduğunu göstermez.

⁷⁷ MüKoBGB/SCHÄFER, BGB §1292, Rn. 11; BAUMBACH/HEFERMEHL/ CASPER, WG §19, Rn. 20.

⁷⁸ MAKARACI BAŞAK, Aslı, Taşınır Rehni Sözleşmesi, 1. Baskı, İstanbul 2014, s. 29; KIRCA, s. 96; ÖZSUNAY, s. 101; SİRMEN, s. 40; AYDINCIK, s. 151; YILDIRIM, s. 224; BAUMBACH/HEFERMEHL/ CASPER, WG §19, Rn. 20.

⁷⁹ KIRCA, s. 96; YILDIRIM, s. 224.

Bununla birlikte yapılan cironun niteliğinin belirlenmesine yönelik olarak tarafların gerçek ve ortak iradesi tespit edilememişse kimin lehine yorum yapılacağı hususu da öğretilerde tartışmalıdır. Öğretilerde bir görüş⁸⁰, cironun hukuki niteliğinin tespitinde rehin mi yoksa teminat amacıyla inanca temlik mi olduğunun tespit edilemediği durumda borçlu (ciranta) lehine yorum yapılarak haklarını daha az kısıtlayan, dolayısıyla teminat isteyen alacaklıya (hamile) daha sınırlı bir hak sağlayan rehinden yana tavır takınılması gerektiğini belirtmektedir. Diğer bir görüş⁸¹ ise cironun gizli rehin cirosu mu yoksa teminat amacıyla inanca temlik cirosu mu olduğu hususunun tam olarak tespit edilememesi hâlinde, sırf rehinde borçlunun (cirantanın) durumunun daha avantajlı olmasına bakılarak değil, uygulamada genel olarak hangi işlemin tercih edildiğine bakılarak karara varılması gerektiğini savunmaktadır.

Kanaatimizce de yapılan cironun niteliğinin belirlenmesine yönelik olarak tarafların gerçek ve ortak iradesi tespit edilememişse uygulamada en çok hangi işlemin kullanıldığı gözetilerek sonuca ulaşılması daha uygun olacaktır. Zira bir işlem uygulamada uzun süre kullanılmakta ise ve bu kullanıma yönelik güven oluşmuşsa bu işlem örf ve âdet kuralı hâline gelirse de teamül hâline gelmiş demektir. Teamüller, uyulması zorunlu olan hukuk kuralı niteliğinde değildir; ancak bunlar iş hayatında ve belirli bir mesleki çevrede oluşan genel uygulama ve alışkanlıklardır⁸². Dolayısıyla teamüller, sözleşmenin içeriği hâline getirilmediği sürece tarafları bağlamaz. Nitekim TTK m. 2/1 gereğince kanunda aksine bir hüküm yoksa ticari örf ve âdet olarak kabul edildiği belirlenmedikçe, teamül, mahkemenin yargısına esas olamaz; ancak irade açıklamalarının yorumunda teamüller dikkate alınır. Dolayısıyla cironun niteliğinin belirlenmesine yönelik olarak tarafların gerçek ve ortak iradesi tespit edilememişse uygulamada hangi işlemin kullanıldığı belirlenmeli ve bu doğrultuda tarafların gerçek ve ortak iradesi yorumlanarak karar verilmelidir⁸³.

⁸⁰ MAKARACI BAŞAK, s. 30; AYDINCIK, s. 152.

⁸¹ MüKoBGB/SCHÄFER, BGB §1292, Rn. 11; BAUMBACH/HEFERMEHL/CASPER, WG §19, Rn. 20; ÖZTAN, s. 633; KIRCA, s. 99; SAYICI, s. 163; GÜLER, s. 141; YILDIRIM, s. 224.

⁸² AKSOY DURSUN, Sanem, Borçlar Hukukunda Hâkimin Sözleşmeyi Tamamlaması, 1. Baskı, İstanbul 2008, s. 98.

⁸³ ÖZDAMAR, Demet, "Avrupa Sözleşmeler Hukuku'nda ve Türk Borçlar Hukuku'nda Örf ve Âdetler İle Teamül ve Uygulamaların Yeri", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 19 (Prof. Dr. Şeref Ertaş'a Armağan), 2017, s. 130.

Teminat amacıyla inançlı temlik cirosu, hamilin menfaatine olduğundan ve rehin cirosuna göre hamile daha fazla güvence sağladığından uygulamada kredi kuruluşları kambiyo senetlerini rehin cirosuyla devralmaktan ziyade teminat amacıyla inançlı temlik cirosuyla devralmayı tercih etmektedir⁸⁴. Özellikle Yargıtay kararlarında rehin cirosunun teminat fonksiyonunun bulunmadığının kabul edilmesi kredi kuruluşlarını kambiyo senetlerini rehin cirosu ile devralmanın yerine teminat amacıyla inançlı temlik cirosuyla devralmaya itmektedir. Bu kapsamda tedavül kabiliyetinin oldukça yüksek olması ve alacak hakkı içermesi nedeniyle çekin de, kredi kuruluşlarınca teminat amacıyla devralınmaları oldukça yaygın bir işlem hâline gelmiştir⁸⁵. Çekte rehin cirosu geçersiz olduğundan bankacılık uygulamasında teamül hâline gelen yöntem ise çekin gizli rehin cirosuyla devralınması değil teminat amacıyla inançlı temlik cirosuyla devralınmasıdır. Başka bir deyişle çekin mülkiyet hakkı devredilerek çek üzerinde tam bir hak sağlanması ve alacağın rehne göre daha kolay elde edilme imkânı vermesi nedeniyle bankalar, kredi işlemlerinde teminat amacıyla inançlı temlik cirosunu tercih etmektedirler⁸⁶. Dolayısıyla ciranta ile hamil banka arasında yapılan cironun gizli rehin cirosu mu yoksa teminat amacıyla inançlı temlik cirosu mu olduğu hususunda ihtilaf çıkması hâlinde, teamül nedeniyle teminat amacıyla inançlı temlik cirosu lehine yorum yapılması gerekir⁸⁷. Aksinin kabulü ise ticaret hukuku kurallarının oluşturulmasında göz önünde bulundurulması gereken ilkelere biri olan işlem güvenliğinin korunması ilkesinin zedelenmesine sebep olur⁸⁸.

Çekte rehin cirosu geçersiz olduğundan bir çeki açık veya gizli rehin cirosuyla devralan kişi yetkili hamil olarak kabul edilemez. Dolayısıyla bir çeki açık veya gizli rehin cirosuyla devralan kişinin yetkili hamil olmadığı hususu düzenleyen tarafından mutlak def'i kapsamında ileri sürülebilecek bir konudur. Ancak teminat amacıyla inançlı temlik cirosunda ciranta ile hamil arasındaki inanç sözleşmesine konu teminat ilişkisi inanç

⁸⁴ ÖZSUNAY, s. 75; ÖZKAYA, s. 44; YILDIRIM, s. 225.

⁸⁵ MüKoBGB/SCHÄFER, BGB §1292, Rn. 22; LANGENBUCHER/ BLIESENER/ SPINDLER/ HAERTLEIN, BGB §1292, Rn. 13; ARAL, s. 98; SİRMEN, s. 41.

⁸⁶ LANGENBUCHER/ BLIESENER/ SPINDLER/ HAERTLEIN, BGB §1292, Rn. 14; BAUMBACH/ HEFERMEHL/CASPER, WG §19, Rn. 16; ARAL, s. 98; SİRMEN, s. 41; YILDIRIM, s. 225.

⁸⁷ ARAL, s. 98; SİRMEN, s. 41; YILDIRIM, s. 225.

⁸⁸ KIRCA, s. 99.

sözleşmesinin taraflarını ilgilendirdiğinden bu husus, düzenleyen taraftan hamile karşı ileri sürülemez. Başka bir deyişle teminat amacıyla inançlı temlik cirosunda bu ciroyu yapan ciranta haricindeki çek borçluları, ciranta ile hamil arasındaki teminat ilişkisine dayanamaz. Zira teminat amacıyla inançlı temlik cirosunda inanç sözleşmesi sadece bu ciroyu yapan cirantanın dayanabileceği bir kişisel def'dir. Gerçekten de TTK m. 818/1-e maddesinin atfıyla çekler için de uygulanacak olan TTK m. 687; "Poliçeden dolayı kendisine başvuru olan kişi, düzenleyen veya önceki hamillerden biriyle kendi arasında doğrudan doğruya var olan ilişkilere dayanan def'ileri başvuran hamile karşı ileri süremez; meğerki, hamil, poliçeyi iktisap ederken bile bile borçlunun zararına hareket etmiş olsun" hükmünü haizdir. Buna göre düzenleyen, lehtar tarafından teminat amacıyla inançlı temlik cirosu ile devredilen çekte ilişkin olarak lehtar ile olan kişisel def'ilerini iyiniyetli hamile karşı ileri süremeyeceği gibi cironun tarafları arasındaki inanç sözleşmesine konu teminat hususuna da menfi tespit davasında dayanamayacaktır.

Hemen belirtilmelidir ki çekte düzenleyen, ciranta ile hamil arasındaki teminata ilişkin inanç sözleşmesine dayanamasa da bu cironun esasında gizli rehin cirosu olması durumunda ciranta ile hamil arasında muvazaa bulunduğunu, dolayısıyla hamilin yetkili hamil olmadığını iddia edebilir. Bu durumda ispat yükü bu hususu iddia eden tarafa aittir. Öte yandan muvazaanın üçüncü kişiler tarafından ileri sürülmesi hâlinde, üçüncü kişinin dayanabileceği deliller yönünden bir sınırlandırma bulunmamaktadır. Zira üçüncü kişiler ilgili sözleşmeye (kambiyo sözleşmesine) taraf olmadıkları için onlardan yazılı delil sunmaları beklenmemelidir. Bu nedenle muvazaa iddiasını ileri süren düzenleyen, bu iddiasını tanık da dâhil her türlü delille ispatlayabilir.

III. ÇEKİN TEMİNAT AMACIYLA CİRO EDİLMESİNE İLİŞKİN YARGITAY UYGULAMASI

Yargıtay kararlarında çekin bir ödeme aracı olduğu, ayrıca kısa ibraz sürelerine sahip bulunduğu, öte yandan çekte uygulanacak hükümler arasında rehin cirosuna atıf yapılmadığı için çekte açık rehin cirosunun geçerli olmadığı belirtilmektedir⁸⁹. Bununla birlikte çekte dış görünüş iti-

⁸⁹ "...Çekte rehin cirosu yapılamaz. Çekin sadece tahsil veya temlik cirosuyla verilmesi mümkündür. Çeklere uygulanacak poliçe hükümlerinin sayıldığı maddede rehin cirosuna ilişkin bir atıf yapılmamıştır. Çekte rehin cirosu yapabilmek yolunun kapatılmasının sebebi, çekin, bir ödeme vasıtası olmasıdır. Kısa süre içinde (vadeli!) ödenmesi şart bulunan bir senedin,

bariyle temlik cirosuna ilişkin olarak öğretilerdeki tartışmalar kadar Yargıtay kararlarında da içtihat farklılığı bulunmaktadır. Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin istikrar kazanmış kararlarından anlaşıldığı üzere; Özel Daire çekte dış görünüş itibariyle temlik cirosu olan ancak iç ilişkide teminat (veya rehin) amacı taşıyan her cironun esasında gizli (örtülü) rehin cirosu olduğu, dolayısıyla çekte açık veya gizli rehin cirosu mümkün olmadığından gizli rehin cirosuyla devralan hamilin yetkili hamil olmadığı görüşündedir⁹⁰. Başka bir deyişle Yargıtay 11. Hukuk Dairesi çekte dış görünüş itibariyle temlik cirosu olan ancak teminat amacı taşıyan her ciroyu⁹¹, taraflar arasında inanç sözleşmesi olup olmadığına, senedin mülkiyetinin devralana geçip geçmediğine bakmaksızın gizli rehin cirosu olarak kabul etmekte, dolayısıyla çekte teminat amacıyla inançlı temlik cirosunu kabul etmemektedir⁹². Buna karşılık Yargıtay (Kapatılan) 19. Hukuk

---

teminat kabilinden ciro edilmesi uygun görülmemiştir..."Y. HGK, 30.05.2018, E. 2017/19-817, K. 2018/1445.

"...çek hakkında uygulanacak poliçe hükümleri arasında 6102 sayılı Kanun'un 689 hükmüne yer verilmediği görülmekte olup Yargıtay yerleşik içtihatlarında ve doktrinde hakim görüş tarafından çekte rehin cirosuna cevaz verilmediği ve çeki rehin cirosu ile elinde bulunduran hamilin yetkili hamil olmayacağı kabul edilmiştir. Çekte rehin cirosu yapabilmek yolunun kapatılmasının sebebi, çekin, bir ödeme vasıtası olmasıdır. Kısa süre içinde ödenmesi şart bulunan bir senedin, teminat kabilinden ciro edilmesi uygun görülmemiştir..." Y. 11. HD, 12.07.2023, E. 2022/2060, K. 2023/4423.

⁹⁰ *"...Davaya konu çekler üzerinde, "bedeli teminattır", "bedeli rehindir" ibareleri ya da rehetmeyi belirten başkaca herhangi bir kayıt bulunmadığı uyumsuzluk konusu değildir. Ancak davalı bankanın, çekleri, dava dışı Mehmet İlhan'ın kredi borçlarının teminatı olmak üzere görünürde temlik cirosu yoluyla devraldığı anlaşılmaktadır. Bu husus davalı bankanın kabulünde olup davalı banka 06.12.2018 tarihli cevabi yazısında; dava konusu çeklerin genel kredi sözleşmesine istinaden Mehmet İlhan'ın banka nezdindeki kredilerinin teminatına alınan çekler olduğunu bildirmiş olup, bu beyan karşısında dava konusu çeklerin davalı bankaya rehin cirosu ile devredildiği anlaşılmaktadır..."* Y. 11. HD, 03.10.2023, E. 2022/1804, K. 2023/5522.

⁹¹ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi bono ve poliçede açık veya gizli rehin cirosu yapılabileceğini, rehin cirosu ile devralan hamilin yetkili hamil olduğunu kabul etmektedir. Bkz. *"...Rehin cirosu, esasen bono veya poliçenin içerdiği alacak üzerinde rehin hakkı kurmak için yapılmaktadır. Bono veya poliçeyi (açık veya gizli) rehin cirosu ile devir alan hamil bono/poliçeden doğan tüm hakları kullanabilmektedir..."* Y. 11. HD, 12.07.2023, E. 2022/2060, K. 2023/4423.

⁹² *"...davacı tarafça çeklerin dava dışı kredi borçlusunca teminat amaçlı cirolandığını ileri sürererek ödenmeyen çek bedelinin davalıdan tahsilini talep ettiği, ancak çekte rehin cirosu mümkün bulunmadığından rehin veya bu sonucu elde etmeye yönelik olarak teminat amacıyla çekin ciro ile elde edilmesi halinde çeki devir alan kişi çeki dayalı hakları kullanamayacağı nazara alındığında davacı bankanın dava konusu çeklerin yetkili hamili olmadığı, bu durumda*

Dairesinin istikrar kazanmış kararlarından anlaşıldığı üzere; Özel Daire, çekteki ciro kaydında rehnetmeyi ifade eden açık bir kayıt yazılmamışsa bu cironun temlik cirosu olarak kabul edilmesi gerektiği, ayrıca düzenleyenin ciranta ile hamil arasındaki teminata ilişkin sözleşmeye dayanamayacağı görüşündedir⁹³. Başka bir deyişle Yargıtay (Kapatılan) 19. Hukuk Dairesi, çekteki ciro kaydında rehne ilişkin kayıt bulunmazsa ve cironun tarafları arasında teminata (veya rehine) ilişkin bir sözleşme olsa da bu ciroyu temlik cirosu olarak kabul etmektedir⁹⁴. Dolayısıyla Yargıtay (Kapatılan) 19. Hukuk Dairesi, gizli rehin cirosunun varlığını kabul etmemekle birlikte kararlarında ismen belirtmese de rehin amacıyla yapılan ancak dış görünüşte temlik cirosu olan ciroyu, teminat amacıyla inançlı temlik cirosu olarak geçerli kabul etmekte, taraflar arasındaki teminat ilişkisinin bu nedenle düzenleyen tarafından hamile karşı ileri sürülemeyeceği belirtmektedir.

çeklere dayalı alacak isteminde bulunamayacağı...” Y. 11. HD, 04.12.2019, E. 2017/5618, K. 2019/5414.

“...çek metninde açıkça rehin cirosu yazılmasa da birtakım belge ya da evraklardan çekin tahsil veya temlik amacıyla değil rehin (teminat) amacıyla verildiği anlaşılıyorsa çekte gizli rehin cirosu da hukuken geçerli değildir ve çeki bu suretle elinde bulunduran son hamil de meşru hamil olarak kabul edilemez...” Y. 11. HD, 14.09.2022, E. 2020/8526, K. 2022/5855.

⁹³ *“...6102 sayılı TTK'nun 818. maddesi çekler hakkında uygulanacak poliçe hükümlerine ilişkin atf maddesi olup TTK'nun 689. maddesinde yer alan poliçe ile ilgili rehin cirosuna atf yapılmadığından çeklerde rehin cirosunun uygulanması mümkün olmayıp, böyle bir ciro yapılsa bile yok hükmündedir. Bu konuda İstinaf mahkemesinin belirlemesi ile Dairemizin belirlemesi arasında hiçbir farklılık bulunmamaktadır. Ancak somut olayda dava konusu çek üzerindeki lehtar cirosu beyaz ciro olup bu ciro TTK'nun 689.maddesinde açıkça yazıldığı şekilde bir rehin cirosu değildir. Çek metninde böyle bir ibare olmadığı için davalı bankanın cevap dilekçesinde bu çeki kredi müşterisinin borçlarının teminatı olarak aldığı şeklindeki beyanı çekteki beyaz ciroyu rehin cirosu haline getirmez.” Y. 19. HD, 09.07.2020, E. 2019/407, K. 2020/1389.*

⁹⁴ *“...davalı banka tarafından dava dışı şirkete (lehtara) hitaben dekont düzenlenmiş olduğu, dava konusu çekin bankaya “teminata alınan çekler” borç, iskonto alacak olarak kaydedildiği, söz konusu çekin bankanın kredi borçlusu olan .... firmasından (lehtardan) ödeme vasıtası olarak devir ve temlik cirosuyla teslim alındığı, çek bedelinin kredi borçlusu firmanın (lehtarın) banka nezdinde bulunan kredi borçlarına mahsuben verildiği hususunun açık olduğu, rehin cirosu ile verilmemişinin anlaşıldığı...” Y. 19. HD, 08.04.2019, E. 2018/1578, K. 2019/2317.*

“...Dava tarihinde yürürlükte bulunan 6102 sayılı TTK'nun 689. maddesine göre rehin cirosu “bedeli teminattır.” “bedeli rehindir” veya bunlara uygun bir ibarenin senede yazılması gerekir. Senette yukarıda açıklanan ibarelerden birinin yer almaması halinde senedin rehin cirosu ile değil temlik cirosu ile verildiği kabul edilmelidir...” Y. 19. HD 28.09.2017, E. 2016/20339, K. 2017/6394.

Yargıtay Özel Daireleri arasındaki bu içtihat farklılığı nedeniyle içtihatların birleştirilmesi talep edilmiş; içtihadı birleştirmenin konusu ise “Üzerinde yazılı olmaması hâlinde çekin rehin ciroyuyla devredilmiş olması hususunun başka delillerle ispat edilip edilemeyeceği” olarak belirlenmiştir. Bu süreçte Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulunun 07.07.2020 tarihli ve 173 sayılı kararı ile Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin 03.08.2020 tarihi itibarıyla kapatılarak bu dairenin baktığı işlerin Yargıtay 11. Hukuk Dairesine devredilmesine karar verilmiştir. Bu nedenle Yargıtay **İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulunun 22.10.2021 tarihli ve 2019/3 Esas, 2021/2 Karar sayılı kararı ile;** “İçtihatların birleştirilmesine karar verilebilmesi için içtihat farklılığına konu kararların devamlılık arz etmesinin gerektiği, Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulunun 07.07.2020 tarihli ve 173 sayılı kararıyla Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin 03.08.2020 tarihi itibarıyla kapatılarak baktığı işlerin Yargıtay 11. Hukuk Dairesine devredildiği, bu durumda Yargıtay Kanunu’nun “Daire Başkanlarının Görevleri” başlıklı 24. maddesi gereğince içtihat farklılığının Yargıtay 11. Hukuk Dairesince giderilmesi gerektiği, ayrıca Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin konu ile ilgili bir içtihadının bulunmadığı ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun ise Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin yerleşmiş kararlarına aykırılık teşkil eden sadece bir kararın bulunduğu ve dolayısıyla süreklilik taşıyan bir içtihat farklılığının bulunmadığı” gerekçesiyle içtihatların birleştirilmesine yer olmadığına karar verilmiştir.

Her ne kadar Yargıtay **İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulunun anılan kararında** Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin 03.08.2020 tarihi itibarıyla kapatılarak baktığı işlerin Yargıtay 11. Hukuk Dairesine devredildiği, bu durumda içtihat farklılığının Yargıtay 11. Hukuk Dairesince giderilmesi gerektiği belirtilmiş ise de geçen süre zarfında Yargıtay 11. Hukuk Dairesince verilen kararlarda içtihat farklılığı giderilememiştir. Zira bu tarihten itibaren “dış görünüş itibarıyla temlik ciro su”, Yargıtay 11.

Hukuk Dairesinin bazı kararlarında⁹⁵ gizli rehin cirosu olarak kabul edilmekte iken bazı kararlarında⁹⁶ temlik cirosu olarak kabul edilmektedir. Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin bu farklı kararları bölge adliye mahkemeleri arasında da görüş farklılığı ortaya çıkmasına neden olmakta⁹⁷; hatta aynı bölge adliye mahkemesinin farklı daireleri arasında da görüş farklılığı bulunmaktadır⁹⁸.

⁹⁵ "...Davaya konu çekler üzerinde, "bedeli teminattır", "bedeli rehindir" ibareleri ya da rehnemeyi belirten başkaca herhangi bir kayıt bulunmadığı uyumsuzluk konusu değildir. Ancak... davalı banka vekili... dilekçesinde; dava dışı Anka... Ltd. Şti.'nin, çekleri, müvekkili bankaya olan kredi borçlarının teminatı olmak üzere ciro yoluyla müvekkiline devrettiğini belirtmiştir. Bunun yanında... Çek Tevdi Bordrosu'nda çeklerin teminat olarak alındığı belirtildiği gibi davalı bankanın, çekleri devraldıktan bir gün sonra dava dışı Anka... Ltd. Şti.'ne davaya konu çeklerin toplam tutarı olan 450.000,00 TL tutarında kredi kullandığı da anlaşılmaktadır... Bölge Adliye Mahkemesince, davaya konu çekler üzerinde... rehnemeyi belirten başkaca herhangi bir kayıt bulunmadığından bahisle davalı bankaya yapılan cironun rehin cirosu olarak kabul edilemeyeceği sonucuna ulaşılmış ise de... çekin, rehin sonucunu elde etmeye yönelik olarak teminat amacıyla ciro yoluyla elde edilmesi de caiz olmadığından davalı bankanın yetkili hamil olarak kabulü mümkün olmayıp, aksi yöndeki gerekçe isabetli değildir..." Y. 11. HD, 25.04.2023, E. 2021/8401, K. 2023/2425.

⁹⁶ "...TTK'nın 689. maddesine göre cironun rehin cirosu olabilmesi için senet üzerinde "bedeli teminattır, bedeli rehindir" ibaresinin veya rehnemeyi belirten diğer bir kayıt taşınması gerektiği, dava konusu çekler üzerinde ise böyle bir kayıt bulunmadığı, çek üzerinde hiçbir kayıt yazılmadan davalı bankalara yapılan cironun rehin cirosu olarak kabul edilmesinin mümkün olmadığı, çeklerdeki cironun temlik cirosu olarak kabul edilmesi gerektiği..." Y. 11. HD, 26.05.2022, E. 2020/2550, K. 2022/4107.

⁹⁷ "...çek metninde "bedeli teminattır", "bedeli rehindir" ibaresi veya rehnemeyi belirten diğer herhangi bir kaydın da bulunmadığı, cironun, TTK'nın 684. maddesi anlamında temlik cirosu niteliğinde olduğunun kabulü gerektiği..." Gaziantep BAM, 11. HD, 06.06.2024, E. 2023/106, K. 2024/810.

"...çekte rehin cirosu caiz olmayıp rehin veya bunun sonucunu elde etmeye yönelik olarak teminat amacıyla çekin ciro ile elde edilmesi halinde çeki devir alanın çeki dayalı hakları kullanamamasına, dış görünüş itibarıyla temlik cirosu şeklindeki bir cironun ciro edilene senet üzerinde bir rehin hakkı kazandırdığı durumda gizli rehin cirosunun söz konusu olmasına, dava dilekçesinde davacı banka tarafından çekin dava dışı üçüncü kişiye kullanılan kredinin teminatı için alındığının açıkça belirtilmesine, davacı bankanın çeki gizli (örtülü) bir rehin cirosu ile devraldığının anlaşılmasına, bu şekilde geçersiz ciro ile hamil olan davalı bankanın meşru hamil olmadığından kambiyo senetleri için öngörülen sebepsiz zenginleşme karinesinden faydalanamayacak olmasına..." İzmir BAM, 11. HD, 22.02.2024, E. 2021/1114, K. 2024/380.

⁹⁸ "...Çekte rehin cirosu yapabilmek yolunun kapatılmasının sebebi, çekin, bir ödeme vasıtası olmasıdır. Dosyada mevcut belgeler uyarınca çekin rehin cirosu ile devredilmediği, kredinin teminat alınarak kullanılacağına dair yapılan genel ifadelerin de çekin rehin cirosu ile devredildiğini göstermeyeceği..." İstanbul BAM, 16. HD, 18.10.2023, E. 2022/2, K. 2023/1455.

Kanaatimizce Yargıtay kararlarındaki bu içtihat farklılığının temelini, tarafların gerçek ve ortak iradelerinden hareketle çekte “*teminat amacıyla inançlı temlik cirosu*” kavramının hiç tartışılmamış olması oluşturmaktadır. Zira Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, çekte dış görünüş itibariyle temlik cirosu olan ancak teminat amacı taşıyan her ciroyu gizli rehin cirosu olarak kabul etmekte, bu cironun teminat amacıyla inançlı temlik cirosu olabilme ihtimaline hiç yer vermemektedir⁹⁹. Buna karşılık Yargıtay (Kapatılan) 19. Hukuk Dairesi ise çekteki ciro kaydında rehine ilişkin kayıt bulunmazsa ve cironun tarafları arasında teminata (veya rehne) ilişkin bir sözleşme olsa da bu ciroyu temlik cirosu olarak görmekte, bu cironun gizli rehin cirosu olabilme ihtimaline yer vermemektedir¹⁰⁰. Oysa çekte dış görünüş itibariyle temlik cirosu; tarafların gerçek ve ortak iradelerine göre ya gizli rehin cirosudur ya da teminat amacıyla inançlı temlik cirosudur. Dolayısıyla her iki Özel Daire, söz konusu ciroya yönelik olarak

---

“...Ancak, çek metninde açıkça rehin cirosu yazılmama da birtakım belge ya da evraklardan çekin teminat amacıyla verildiği anlaşılıyorsa çekte gizli veya açık rehin cirosu olamayacağından son hamilin meşru hamil olarak kabulü mümkün değildir...” İstanbul BAM, 13. HD, 10.06.2024, E. 2022/277, K. 2024/1059.

⁹⁹ “...davacı, dava konusu çeklerin davalı Temel Daş tarafından Temel... Ltd. Şti’nce alınan krediler için teminat olarak verildiğini iddia etmiştir. Çekte rehin cirosu olamayacağından davacının bu iddiası doğrultusunda dava dışı şirket Temel... Ltd. Şti. ile diğer davalı banka arasında kredi kullandırılmasına ilişkin sözleşmeler, banka kayıtları, çek tevdi bordroları bilirkşi marifetiyle incelenerek dava konusu çeklerin davalı bankaya (rehin) teminat olarak verilip verilmediği tespit edilerek sonucuna göre karar verilmesi gerekirken...” Y. 11. HD, 12.07.2023, E. 2022/2060, K. 2023/4423.

“...dava konusu çeklerin lehtarları olan davalı İda... Ltd. Şti.’nin davalı bankadan kredi kullandığı, çekleri cirolayıp davalı bankaya teslim ettiği, davalı banka tarafından düzenlenen Portföy Çekleri Teslim Belgesinde Teminat/Tahsil Durumu bölümünde “Teminat” açıklamasına yer verildiği, Çek Teslim Alma Formunda da “Teminata” kaydının işlendiği görülmektedir. Bu haliyle dava konusu çeklerin davalı Banka tarafından teminat amacıyla alındığı anlaşılmakta olup çekte rehin cirosu geçerli olmadığından davalı banka yönünden davanın reddine karar verilmesi yerinde olmamış, bozmayı gerektirmiştir...” Y. 11. HD, 14.09.2022, E. 2021/8526, K. 2022/5865.

¹⁰⁰ “...davaya konu edilen çeklerin davacı tarafından aralarındaki ticaret gereğince ilerde teslim edilecek mallar karşılığında davalı GÇS Metal A.Ş.’ne teslim edildiği, bu çeklerin karşılığında herhangi bir mal veya hizmet ifasında bulunulmadığı, bu nedenle çeklerin bedelsiz kaldığı, davacının ticari defter ve belgelerinin usulüne uygun şekilde tutulduğu, tasdiklerinin yapıldığı, lehine delil teşkil ettiği, bedelsizlik def’inin şahsi defilerden olduğu, yakın taraflar arasında ileri sürülebileceği, bu çeklerin GÇS Metal A.Ş. tarafından kullandığı krediler nedeniyle diğer davalı bankaya verildiği, çeklerde rehin cirosu bulunmadığı, mevcut delillere göre cironun temlik cirosu olarak kabul edilmesi gerektiği...” Y. 19. HD, 17.02.2020, E. 2018/1177, K. 2020/496.

tarafının gerçek ve ortak iradelerini yorumlayarak sonuca gitmediği için bu içtihat farklılığı ortaya çıkmıştır.

Nitekim Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 24.04.2024 tarihli ve 2023/11-589 Esas, 2024/212 Karar sayılı kararında ilk defa kambiyo senetlerinde teminat amacıyla inanlı temlik cirosu kavramından bahsedilmiş; çekte açık ve gizli rehin cirosunun yapılamayacağı, ancak teminat amacıyla inanlı temlik cirosunun geçerli olduğu, dış görünüş itibarıyla temlik cirosunda taraflar arasında teminat ilişkisi olsa da tarafların gerçek ve ortak iradeleri belirlenerek yapılan cironun gizli rehin cirosu mu yoksa teminat amacıyla inanlı temlik cirosu mu olduğu tespit edildikten sonra cironun geçerli olup olmayacağına karar verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun anılan kararında yapılan cironun hukuki niteliğinin belirlenmesi için tarafların gerçek ve ortak iradelerinin tespit edilmesinde tarafların kambiyo sözleşmesinde veya ellerinde bulunan belgelerde veyahut da mahkemeye sundukları iddia ve savunmalarda ciroya ilişkin kullandıkları “*rehin*”, “*teminat*”, “*temlik*” gibi kelimelerin tek başına yeterli olmadığı, tarafların gerçek ve ortak iradelerinin tespit edilmesinde özellikle devralan hamile senedin mülkiyetinin devredilip devredilmediğinin ve hamilin dış ilişkide senede ilişkin her türlü tasarruf işlemi yapmaya hakkı olup olmadığı belirlenmesi gerektiği, buna rağmen tarafların gerçek ve ortak iradelerinin tespit edilememesi hâlinde uygulamada (özellikle bankacılık uygulamasında) hangi işlemin tercih edilmekte olduğuna ağırlık verilerek sonuca gidilmesi gerektiği, bu kapsamda çek üzerinde tam bir hak sağlaması ve alacağın rehne göre daha kolay elde edilebilmesi sebebiyle bankalar tarafından kredi işlemlerinde teminat amacıyla inanlı temlik cirosunun tercih edildiği, dolayısıyla bankacılık uygulaması kapsamında yapılan cironun hukuki niteliğinde inanlı temlik cirosu lehine fiili bir karine bulunduğu belirtilmiştir¹⁰¹.

¹⁰¹ Fiili karine bir hukuk kuralı ile bağlı olmaksızın, hâkimin insanlar ve yaşam konusundaki tecrübelerinden yararlanarak belli olmayan vakıalar hakkında sonuç çıkarılmasıdır. Başka bir deyişle fiili karine, tarafların olay iddialarının doğruluğu veya bir delilin güvenilebilirlik derecesi hakkında hâkimin kanaat edinmesine yarayan, yaşam tecrübelerinin ortaya koyduğu, hukukla ilgili bulunmayan değer hükümleridir. Bkz. TAŞPINAR, Sema: "Fiili Karinelerin İspat Yükünün Dağılımındaki Rolü", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 45, S. 1-4, 1996, s. 536. Buna göre her ne kadar Yargıtay kararında; bankacılık uygulaması kapsamında yapılan cironun hukuki niteliğinde inanlı temlik cirosu lehine fiili bir karine bulunduğu belirtilmiş

Bu itibarla Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun anılan kararı ticaret hayatının gereklerine gayet uygun olan ve sektörel olarak da belirsizlikleri ortadan kaldıracak bir karardır. Zira poliçe ve bono gibi çekin de tedavül kabiliyetinin oldukça yüksek olması ve alacak hakkı içermesi nedeniyle özellikle kredi kuruluşlarınca teminat amacıyla devralınmaları yaygın bir işlemdir. Dış görünüş itibarıyla temlik cirosunda tarafların gerçek ve ortak iradeleri belirlenmeden taraflar arasında teminat ilişkisi varsa her durumda bu ciroyu gizli rehin cirosu olarak kabul etmek ve neticede hamili yetkili hamil olarak görmemek ticaret hayatının gerçeklerine ve hakkaniyete aykırı olacaktır.

Hemen belirtilmelidir ki çek kural olarak bir ödeme aracı olsa da uygulamada sıklıkla karşılaşıldığı üzere düzenleyenin lehtarın borcun ödeneceğine duyduğu güveni artırmak ve mevcut ya da muhtemel bir borcun güvencesi olmak üzere teminat çeki niteliğinde de düzenlenmektedir¹⁰². Teminat çekinde ya temeldeki borç ilişkisine atıf yapılmadan sadece senet üzerinde teminat amacıyla düzenlendiğini belirten bir kayıt yazılabilir veya bu kayıt yazılmamış olsa da düzenleyen ile lehtar arasındaki inanç sözleşmesinde teminat amacıyla verilen çeki açıkça atıf yapılarak teminat amacıyla verildiği belirtilebilir. Temel borç ilişkisini somut olarak gösteren teminat kaydı kambiyo senedi vasfının kazanılmasına engel teşkil etse de soyut teminat kaydı içeren veya teminat kaydı ihtiva etmeyen çek kambiyo vasfını kazanmaktadır. Görüldüğü üzere düzenleyen ile lehtar arasındaki inanç sözleşmesi gereğince teminat amacıyla çek düzenlenmiş olsa da bu husus çekin kambiyo vasfını etkilememektedir. Teminat çekinin kambiyo vasfının bulunduğu ve şarta bağlı şekilde tedavüle çıkarılabileceği Yargıtay 11. Hukuk Dairesi tarafından da kabul edilmektedir. Dolayısıyla Yargıtay'ın anılan Özel Dairesinin düzenleyen ile lehtar arasındaki teminat amacını içeren inanç sözleşmesi gereğince çek düzenlenebileceğini kabul ederken ciranta ile hamil arasındaki teminat amacını içeren inanç sözleşmesi gereğince inançlı temlik cirosunu kabul etmemesi çelişki oluşturmaktadır.

SONUÇ

Kambiyo senetlerinin teminat sözleşmesine konu edilmesi ve bu amaçla devredilmesi kural olarak mümkündür. Bu kapsamda kambiyo

---

ise de bu hususun fiili karine haline gelip gelmediği tartışılması gereken bir durumdur.

¹⁰² AYTUĞAR, s. 492; SARIKAYA, s. 17; GÜLER, s. 188.

senetlerinin teminat sözleşmesine konu edilmesi hem TMK m. 956'da hem de poliçeye ilişkin olarak TTK m. 689'da özel olarak düzenlenmiştir. Bononun niteliğine aykırı düşmemek koşuluyla uygulanacak poliçe hükümlerinin sayıldığı maddede TTK m. 689'a atıfta bulunulmasına rağmen çek hakkında uygulanacak hükümlerin düzenlendiği maddede TTK m. 689'a atıf yapılmamıştır. Bu nedenle poliçe ve bonoda açık rehin cirosu geçerli kabul edilmesine rağmen çekte açık rehin cirosunun geçerli olup olmadığı hususu öğretilen tartışılan bir konudur. Bu durum ayrıca çekin TMK m. 956 kapsamında rehnedilmesini ve dolayısıyla gizli rehin cirosunun varlığını da tartışmalı hâle getirmiştir.

Oysa poliçe ve bonodan farklı olarak çekte açık rehin cirosu yapılması mümkün değildir. Zira bonoda poliçedeki rehin cirosuna ilişkin hükme açıkça atıf yapılmasına rağmen çekte atıf yapılmamış olması, kanunda bilinçli boşluk hâline örnek teşkil etmektedir. Gerçekten de mülga 865 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda çekin rehin cirosu ile rehnedilmesine ilişkin açık hükme yer verilmesine rağmen mülga 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda ve TTK'da poliçedeki rehin cirosuna ilişkin hükme atıf yapılmamış olması kanun koyucunun bilinçli hareket ettiğini göstermektedir. Dolayısıyla çekte rehin cirosuna atıf yapılmayarak çekin bir ödeme aracı olduğu gözetilmiş ve çekin rehin cirosuyla devredilerek ticari hayatta bir kredi aracı olarak kullanılması istenilmemiştir. Her ne kadar ileri düzenleme tarihli çek uygulaması olarak nitelenen Çek Kanunu'na eklenen geçici madde gereğince 31.12.2025 tarihine kadar, üzerinde yazılı düzenleme tarihinden önce çekin ödenmek için muhatap bankaya ibrazı geçersiz ise de yapılan bu düzenleme ile çekin artık ödeme aracı olmaktan çıktığı söylenemez. Başka bir deyişle ileri düzenleme tarihli çek uygulaması ile bir nevi çekin piyasada kredi aracı olarak kullanılmasının önü açılmış olsa da yapılan düzenlemenin geçici nitelikte olması kanun koyucu tarafından çekin hâlen bir ödeme aracı olarak görüldüğünün göstergesidir. Dolayısıyla çek hakkında uygulanacak hükümlerin düzenlendiği maddede rehin cirosuna ilişkin TTK m. 689'a atıf yapılmamış olması kanun koyucunun bilinçli bir tercihi olduğundan çekte açık rehin cirosu geçersizdir.

Öte yandan gizli rehin cirosunun kanuni dayanağını TMK m. 956 oluşturduğu için bahsedilen ciroda rehni belirten ibarenin yazılmasına da gerek bulunmamaktadır. Böylece yapılan rehin cirosu ile taraflar arasındaki rehin ilişkisi gizli kalmakta; dış görünüş itibarıyla temlik cirosu ya-

pıldığı izlenimi verilmektedir. Dolayısıyla gizli rehin cirosunda, görünürdeki işlem olan temlik cirosunun arkasına bir rehin cirosu gizlendiğinden muvazaalı bir işlem söz konusudur. Burada taraflar görünürdeki temlik cirosunun arkasında gerçek iradelerine uygun olarak rehin cirosu yaptıkları için nispi muvazaa vardır. Bu itibarla tarafların hüküm ve sonuç doğurmasını istemedikleri dış görünüş itibariyle temlik cirosu nispi muvazaa nedeniyle geçersiz olacakken, poliçe ve bonoda tarafların ortak iradelerini yansıtan ve gerçekte hüküm doğurması istenen rehin cirosu, hukuki işlemlerde gerekli unsurları taşıması şartıyla geçerli olacaktır. Zira TMK m. 956 gereğince emre yazılı kıymetli evrakın rehni için senedin ciro edilerek zilyetliğinin karşı tarafa geçirilmesi yeterli olduğundan dış görünüş itibariyle temlik cirosunda uyulan şekil, gizli işlem olan rehin cirosunun da şekil şartını sağlamaktadır. Buna karşılık poliçe ve bonoda gizli rehin cirosu mümkün ise de çekte açık rehin cirosuna atıfta bulunulmadığı için gizli rehin cirosunun da geçerliliği söz konusu değildir. Başka bir deyişle gizli rehin cirosunda çekteki dış görünüş itibariyle temlik cirosu, muvazaa nedeniyle geçersiz olaksa da tarafların gerçek iradelerini yansıtan rehin cirosu, çekte açık rehin cirosuna kanunen izin verilmediğı için geçersiz olacaktır.

Bununla birlikte ticari hayatta kambiyo senetlerinin içerdiği alacağın teminat teşkil etmesi için bu senetlerin rehin cirosu ile devredildiğı görülmekle birlikte teminat amacıyla inanlı temlik cirosuyla da devri söz konusu olmaktadır. Özellikle kambiyo senetlerinin teminat amacıyla inanlı temlik ile devri bankacılık uygulamasında çokça başvurulan bir yöntem hâline gelmiştir. Kambiyo senetleri kanunen emre yazılı senetlerden olduğu için teminat amacıyla inanlı temlik ile devri, görünüşte temlik cirosu ile yapılmaktadır. Görünüştteki bu temlik cirosu ise teminat amacı taşıyan inanç sözleşmesine dayanmaktadır. Dış görünüş itibariyle temlik cirosu olmaları sebebiyle gizli rehin cirosuyla teminat amacıyla inanlı temlik cirosunu birbirinden ayırt etmek oldukça zorlaşmaktadır. Özellikle çekte gizli rehin cirosunun geçerli olup olmadığı tartışmaları karşısında bu iki ciroyu birbirinden ayırt etmek ve tarafların gerçek ve ortak iradelerini belirlemek daha önemli olmuştur.

Bu kapsamda bu iki ciroyu ayırt etmek için tarafların kambiyo sözleşmesi yaptıkları sırada gerçek ve ortak iradelerinin tespit edilmesine gerekir. Tarafların gerçek ve ortak iradesinin belirlenmesinde önemli olan husus ise çekin mülkiyetinin devralana geçirilip geçirilmediğidir. Her iki ciroda da tarafların amacı teminat vermek olduğundan tarafların gerçek

ve ortak iradesini tespit etmek için kullanılan “rehin”, “teminat” veya “temlik” gibi ifadelerin bir anlamı da bulunmamaktadır. Başka bir deyişle taraflar arasındaki sözleşmede “rehin” veya “teminat” ifadelerinin yer alması ciroyu gizli rehin cirosu; “temlik” ifadesinin yer alması da ciroyu teminat amacıyla inançlı temlik cirosu olarak yorumlamaya yetmeyecektir.

Yapılan cironun niteliğinin belirlenmesine yönelik olarak tarafların gerçek ve ortak iradesi tespit edilememişse uygulamada hangi işlemin kullanıldığı belirlenmeli ve bu doğrultuda tarafların gerçek ve ortak iradesi yorumlanarak karar verilmelidir. Örneğin bankalar, hamilin menfaatine olduğundan ve rehin cirosuna göre daha fazla güvence sağladığından kambiyo senetlerini rehin cirosuyla almaktan ziyade teminat amacıyla inançlı temlik cirosuyla almayı tercih etmektedir. Özellikle çekte rehin cirosu geçersiz olduğundan bankacılık uygulamasında teamül hâline gelen yöntem çekin gizli rehin cirosuyla devralınması değil teminat amacıyla inançlı temlik cirosuyla devralınmasıdır. Dolayısıyla ciranta ile hamil banka arasında yapılan cironun gizli rehin cirosu mu yoksa teminat amacıyla inançlı temlik cirosu mu olduğu hususunda ihtilaf çıkması hâlinde, teamül nedeniyle teminat amacıyla inançlı temlik cirosu lehine yorum yapılması gerekir.

Çekin teminat amacıyla devredilmesine ilişkin olarak Yargıtay kararlarında içtihat farklılığı bulunmaktadır. Yargıtay kararlarındaki bu içtihat farklılığının temelini, çekte “teminat amacıyla inançlı temlik cirosu” kavramının hiç tartışılmamış olması oluşturmaktadır. Nitekim Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 24.04.2024 tarihli ve 2023/11-589 Esas, 2024/212 Karar sayılı kararında ilk defa kambiyo senetlerinde teminat amacıyla inançlı temlik cirosu kavramından bahsedilmiş; çekte açık ve gizli rehin cirosunun yapılamayacağı, ancak teminat amacıyla inançlı temlik cirosunun geçerli olduğu, dış görünüş itibariyle temlik cirosunda taraflar arasında teminat ilişkisi olsa da tarafların gerçek ve ortak iradeleri belirlenerek yapılan cironun gizli rehin cirosu mu yoksa teminat amacıyla inançlı temlik cirosu mu olduğu tespit edildikten sonra cironun geçerli olup olmayacağına karar verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun bu kararı ticari hayatının gereklerine gayet uygun olan ve sektörel olarak da belirsizlikleri ortadan kaldıracak bir karardır. Zira poliçe ve bono gibi çekin de tedavül kabiliyetinin oldukça yüksek olması ve alacak hakkı içermesi nedeniyle özellikle kredi kuruluşlarınca teminat

amacıyla devralınmaları oldukça yaygın bir işlemdir. Dış görünüş itibarıyla temlik cirosunda tarafların gerçek ve ortak iradeleri belirlenmeden taraflar arasında teminat ilişkisi varsa her durumda bu ciroyu gizli rehin cirosu olarak kabul etmek ve neticede hamili yetkili hamil olarak görmek ticari hayatının gerçeklerine ve hakkaniyete aykırı olacaktır.

KAYNAKÇA

- AKSOY DURSUN**, Sanem: Borçlar Hukukunda Hâkimin Sözleşmeyi Tamamlaması, 1. Baskı, İstanbul 2008.
- ANTALYA**, Gökhan: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. I, 1. Baskı, İstanbul 2015.
- ARAL**, Fahrettin: "Topyekün Temlik", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. 42, S. 1, 1992, s. 93-140.
- ARSLANLI**, Halil: Ticari Senetler Dersleri, 1. Baskı, İstanbul 1954.
- AYDINCIK**, Şirin: "Bir İnançlı İşlem Türü Olarak Alacağın Teminat Amacıyla Temlik", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 64, S. 1, 2006, s. 131-194.
- AYTUĞAR**, Bilge: "Çekte Rehin Ciroosu ve Teminat Çeki Uygulaması", Terazi Hukuk Dergisi, C. 15, S. 163, 2020, s. 481-501.
- ATAMULU**, İsmail: Türk Borçlar Hukukunda Muvazaa, 1. Baskı, Ankara 2017.
- BAHTİYAR**, Mehmet: Kıymetli Evrak Hukuku, 16. Baskı, İstanbul 2018.
- BAUMBACH**, Adolf/ **HEFERMEHL**, Wolfgang/ **CASPER** Matthias: Wechselgesetz, Scheckgesetz, Recht des Zahlungsverkehrs, 24. Auflage, München 2020.
- BOZER**, Ali/**GÖLE**, Celal: Kıymetli Evrak Hukuku, 7. Baskı, Ankara 2017.
- BOZGEYİK**, Hayri: Poliçede Müracaat Hakkı, 1. Baskı, Ankara 2003.
- CAN**, Mertol: Kıymetli Evrak Hukuku, 4. Baskı, Ankara 2019.
- ÇATAKOĞLU**, Buket: "İleri Tarihli Çekler Bakımından Rehin Ciroosunun Tetkiki", Banka ve Finans Hukuku Dergisi, C. 7, S. 28, 2018, s. 771-810.
- DEVELİ**, Emine, "Kambiyo Senetlerinde Rehin Ciroosu", Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 4, S. 2, 2016, s. 79-102.
- DOĞANAY**, İsmail: Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. 2, 4. Baskı, İstanbul 2004.
- DOMANIÇ**, Hayri: "Kambiyo Senetlerinde Rehin Ciroosu", Ord. Prof. Dr. Ernst E. Hirsch'e Armağan, 1964, s. 519-541.
- ELLENBERGER**, Jürgen/**NOBBE**, Gerd/**PAMP**, Rüdiger: Kommentar zum Kreditrecht, 4. Auflage, 2023, BGB §1292.
- ERDEM**, Nuri, "Kambiyo Senetlerinin Teminat Amacıyla Ciro Edilmesi: Garanti ve Rehin Ciroosu", Regesta, C. 6, S. 1, 2021, s. 121-152.

- EREN**, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 22. Baskı, Ankara 2017.
- ERGÜNE**, Mehmet Serkan: Hukukumuzda Taşınır Rehninin Özellikle Teslime Bağlı Taşınır Rehninin Kuruluşu, 1. Baskı, İstanbul 2020.
- ERİŞ**, Gönen: Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Kıymetli Evrak, 1. Baskı, Ankara 2014.
- ERTEKİN**, Erol/**KARATAŞ**, İzzet: Uygulamada Ticari Senetler, 3. Baskı, Ankara 1998.
- GENCER**, Abdullah Revaha: Kıymetli Evrakta Ciro Kavramı, 1. Baskı, İstanbul 2020.
- GÜLER**, Ahmet Zahid: Kambiyo Senetlerinin Rehnedilmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2023.
- GÜRBÜZ**, A. Hulusi: Bankalarla Ticari Senetler İlişkisi, 1. Baskı, Ankara 1981.
- HACİÖMEROĞLU**, Abdülhamid Oğuzhan: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Kıymetli Evrak Hukukunda Ciro, 1. Baskı, Ankara 2017.
- İMREGÜN**, Oğuz: Kıymetli Evrak Hukuku, 1. Baskı, İstanbul 2003.
- KARAYALÇIN**, Yaşar: Ticaret Hukuku III. Ticari Senetler (Kambiyo Senetleri), 1. Baskı, Ankara 1970.
- KENDİGELEN**, Abuzer: Çek Hukuku, 5. Baskı, İstanbul 2019
- KENDİGELEN**, Abuzer/**KIRCA**, İsmail: Kıymetli Evrak Hukuku (Genel Esaslar/Kambiyo Senetleri), 6. Baskı, İstanbul 2022.
- KINACIOĞLU**, Naci: Kıymetli Evrak Hukuku, 5. Baskı, Ankara 1999.
- KIRCA**, İsmail: Yargıtay Kararları Işığında Çekte Gizli Rehin ve Teminat Amacıyla Temlik Ciroları, Ufuk Tekin (Editör), Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Ankara 2015, s. 85-106.
- KUBİLAY**, Huriye: "Kambiyo Senetlerinin Rehni", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 3, S. 1-4 (Prof. Dr. Kudret Ayiter Armağanı), 1988, s. 497-513.
- LANGENBUCHER**, Katja/**BLIESENER**, Dirk H./ **SPINDLER** Gerald/**HAERTLEİN** Lutz: Bankrechts-Kommentar, 3. Auflage, 2020, BGB §1292.
- MAKARACI BAŞAK**, Aslı: Taşınır Rehni Sözleşmesi, 1. Baskı, İstanbul 2014.

- MUŞUL**, Timuçin: “Kambiyo Senetlerine Dayanan Haciz Yoluyla Takip”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 7, S. 3, 1974, s. 603-645.
- NOMER**, Hâluk Nami/ **ERGÜNE**, Mehmet Serkan: Eşya Hukuku, 8. Baskı, İstanbul 2020.
- OĞUZMAN**, M. Kemal/ÖZ, M. Turgut; Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 1, 15. Baskı, İstanbul 2017.
- OĞUZMAN**, M. Kemal/ **SELİÇİ**, Özer/ **OKTAY ÖZDEMİR**, Saibe: Eşya Hukuku, İstanbul 2014.
- OKTAY ÖZDEMİR**, Saibe: “Teminat Amaçlı Mülkiyet Devri Sözleşmeleri”, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, C. 1-2, 1999-2000, s. 657-683.
- ÖZDAMAR**, Demet: “Avrupa Sözleşmeler Hukuku’nda ve Türk Borçlar Hukuku’nda Örf ve Âdetler İle Teamül ve Uygulamaların Yeri”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 19 (Prof. Dr. Şeref Ertaş’a Armağan), 2017.
- ÖZDAMAR**, Mehmet/ **GÖKTÜRK**, Kürşat/ **CAN**, Mehmet Çelebi/ **KAŞAK**, Esra: Kıymetli Evrak Hukuku, 1. Baskı, Ankara 2020.
- ÖZEN**, Burak: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Kefalet Sözleşmesi, 3. Baskı, İstanbul 2014.
- ÖZEL**, Bilal: Kambiyo Senetlerine Rehin Ciro, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2012.
- ÖZKAYA**, Eraslan: İnançlı İşlem ve Muvazaa Davaları, Ankara 2013.
- ÖZTAN**, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Baskı, Ankara 1997.
- ÖZTÜRK**, Gülay: İnançlı İşlemler, 1. Baskı, Ankara 1998.
- POROY**, Reha/**TEKİNALP**, Ünal: Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, 22. Baskı, İstanbul 2018.
- PULAŞLI**, Hasan: Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, 10. Baskı, Ankara 2023.
- REİSOĞLU**, Seza: Çek Hukuku, 1. Baskı, Ankara 2011.
- SARIKAYA**, Merve: “Teminat Senetlerinden Kaynaklanan Menfi Tespit Davalarında Görevli Mahkemeye İlişkin Yargıtay Uygulamasının Değerlendirilmesi”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 35, S. 1, 2019, s. 215-240.

- SAYICI, Elif:** Kambiyo Senetlerinde Rehin Ciroosu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, KTO Karatay Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2019.
- SCHÄFER, Frank L:** Münchener Kommentar zum BGB, Band 8, Sachenrecht §§ 854-1296, 9. Auflage, 2023, BGB §1292.
- SCHÄRTL, Christoph:** BeckOK BGB, 70. Edition, Stand. 01.11.2022, BGB §1292.
- SİRMEN, A. Lale:** Alacak Rehni, 1. Baskı, Ankara 1990.
- TANDOĞAN, Hâluk:** Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C. II, 5. Baskı, İstanbul 2010.
- TAŞPINAR, Sema:** "Fiili Karinelerin İspat Yükünün Dağılımındaki Rolü", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 45, S. 1-4, 1996, s. 533-572.
- UÇAR BULUT, Gülnur Ceren:** "Çekte Rehin Ciroosu Bağlamında Gündeme Gelen Sorunlar", Ord. Prof. Dr. Ali Fuat Başgil'in Anısına Armağan, İstanbul 2019.
- UYGUR, Atiye B:** "Teminat Amaçlı İnançlı İşlemler", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 10, S. 1-2, 2006, s. 171-195.
- ÜLGEN, Hüseyin/ HELVACI, Mehmet/ KAYA, Arslan/ NOMER ERTAN, N. Füsun:** Kıymetli Evrak Hukuku, 13. Baskı, İstanbul 2021.
- YAMAN, Rabiye:** "Çekin Ciroosu ve Hukuki Sonuçları", Terazi Hukuk Dergisi, C. 8, S. 85, 2013, s. 70- 81.
- YILDIRIM, Hakan,** Kambiyo Senetlerinde Rehin Ciroosu, 1. Baskı, Ankara 2021.
- YILMAZ, Asuman:** "Kambiyo Senetlerine Rehin Ciroosu ve Rehin Ciroosunun Teminat İşlemi", Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. 2, 2011, s. 287-308.